

Стенографски дневник

НА

54. заседание

Петък, 19 март 1943 г.

Открито в 16 ч. и 50 м.

Председателствувал подпредседателят Димитър Пешев.
Секретари: Атанас Цветков и Александър Загорев.

СЪДЪРЖАНИЕ

	Стр.		Стр.
Съобщения:		2. За изменение и допълнение на закона за устройството на сдълищата. (Първо четене)	1062
Отпуски	1061	Говорили: Марин Гютюнджиев	1067
Предложения	1061	Никола Мушанов	1070
Законопроекти	1061, 1076	3. За посевния материал. (Първо четене)	1072
Дневен ред:		Говорили: Георги Миков	1073
Законопроекти:		Симеон Симеонов	1074
1. За изменение и допълнение на закона за етажната собственост. (Първо четене)	1061	Цеко Дамянов	1075
		Дневен ред за следващото заседание	1076

Председателствуваш Димитър Пешев: (Звъни) Присъствуват нужният брой народни представители. Обявявам заседанието за открито.

(Отсъствуват народните представители: Александър Симов, Александър Радолов, Васил Цветков, Гаврил Ленков, Георги Чалбуров, д-р Георги Липовански, Георги Стоянов, Гето Кръстев, Деню Чолаков, Димитър Арнаудов, Димитър Сараджов, Дочо Христов, Делчо Тодоров, Жико Струнджев, инж.-арх. Иван Гърков, Иван Керемидчиев, Коста Анев, Марко Сакарски, Матю Иванов, Милети Начов, Минчо Ковачев, Найдено Райнов, Никола Генков, Никола Логофетов, Светослав Славов, Сотир Янев, Стоян Димов и Тотю Новаков)

Има да ви направя, г-да народни представители, следните съобщения:

Разрешен е отпуск на следните г-да народни представители: Димитър Икономов — 1 ден, Дочо Христов — 1 ден, Александър Радолов — 1 ден, д-р Георги Липовански — 1 ден, Дичо Тодоров — 2 дена, Димитър Сараджов — 3 дни, Милети Начов — 1 ден, Стефан Керкенов — 1 ден, Стоян Димов — 4 дни и Тотю Новаков — 1 ден.

Постъпили са:

От Министерството на железниците, пощите и телеграфите — проекторешение за даване специални облекчения на индустриалните предприятия „Непту“ и „Кораловаг“ — Варна, за строеж на железобетонни кораби.

От Министерството на финансите — проекторешение за доставяне на експортни цигари за нуждите на германските войски, намиращи се в България, с III-качествен бандерол.

От същото министерство — проекторешение за одобрение решенията на прошектарната комисия, взети в заседанието ѝ на 12 март 1943 г., протокол № 37.

От същото министерство — законопроект за народен заем.

От Министерството на земеделието и държавните имоти — законопроект за сключване на заем от Министерството на земеделието и държавните имоти при Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 120,000,000 лв. за построяване и преустрояване на училищни и стопански сгради на допълнителните и опитните допълнителни земеделски училища и обзавеждането им с необходимата покъщнина и учебни пособия.

От същото министерство — законопроект за устройството на Министерството на земеделието и държавните имоти.

Проекторешенията и законопроектите са раздадени на г-да народните представители и ще бъдат поставени на дневен ред.

Минаваме на точка първа от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за изменение и допълнение на закона за етажната собственост.

Моля г-н докладчика да го прочете:

Докладчик д-р Георги Рафаилов: (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за изменение и допълнение на закона за етажната собственост

Г-да народни представители! Приложението на закона за етажната собственост 1935 г. се натъкна на известни непълноти в него. Тълкувайки чл. 4 от тоя закон, Върховният касационен съд застана

на становището, че една съсобствена сграда може да бъде поделена по етажи или части от етажи, само ако за това е налице съгласието на всичките съсобственици. Несъгласието на който да е от тях може да осуети една такава делба, макар самият имот да е много удобен за поделба по казания начин. Една многоетажна сграда, която би могла много лесно да се раздели между сънаследниците, например като на всеки от тях се даде по един отделен етаж или по апартамент или дюкян, които могат да се използват отделно без затруднения, трябва да се изнесе на публична продажба само поради несъгласието на някой от участващите в съсобствеността. При това тълкуване на чл. 4 от закона много ценни имоти се продават принудително и при продажбата им чрез съдията-изпълнител не могат да получат истинската си стойност, понеже малцина могат да се явят като купувачи на тия имоти, а много от съсобствениците остават без имот. Това положение се използва от силните стопански съсобственици, които, чрез несъгласието си да се извърши доброволна делба в такива случаи, целят да турят ръка върху общия имот.

Поради това се налага да се прибави едно изречение към алинея втора на казания чл. 4, за да се допусне и съдебна делба на такива имоти, щом това може да стане без особени неудобства. Тази възможност ще бъде преценявана от съда при всеки конкретен случай и ще се обуслови от това дали неудобствата, които ще се създават от учредяването на етажната собственост чрез съдебната (недоброволна) делба, не ще бъдат по-големи от ония, които са неизбежни при тоя вид собственост, и дали ще е оправдано тия неудобства да се понесат от съсобствениците против тяхната воля. За това се отнася § 1 от проекта.

§ 2 отговаря на една отдавна чувствувана нужда. В закона не е уреден въпросът относно свикването на първото общо събрание на етажната собственост след нейното учредяване, което събрание трябва да избере първия управител или управителен съвет. Тази празнина се попълва с предложената нова алинея към чл. 24.

А § 3 от проекта цели да отстрани едно голямо неудобство, чувствувано твърде много досега. Ако съсобственикът на етаж или част от етаж в една етажна собственост не спазва правилника за вътрешния ред, той може да бъде принуден да съобрази своето поведение с правилника чрез глоба до 500 лв. Тази санкция обаче сега не може да се наложи на един наемател на апартамент, понеже в закона се говори само за съсобствениците. Няма основания обаче щото наемателят да остане ненаказан за неспазването на постановленията на правилника, още повече, че сега такъв наемател не може да бъде изваден от помещението заради такова поведение, което прави съжителството в етажната собственост често пъти мъчно понесимо. На тази нужда отговаря § 3.

Ако сте съгласни с предложението законопроект, моля, г-да народни представители, да го приемете и гласувате.

Гр. София, март 1943 г.

Министър на правосъдието: Д-р К. Партов

ЗАКОНОПРОЕКТ

за изменение и допълнение на закона за етажната собственост

§ 1. Към алинея втора на чл. 4 се прибавя следното изречение:

„По същия начин може да се раздели общият имот и по съдебен ред, ако отделните етажи или части от етажи могат да се използват самостоятелно, без неудобства, по-големи от обикновените“.

§ 2. Към чл. 24 се прибавя следната нова алинея:

„Общото събрание, което трябва да избере първия управител или управителен съвет, се свиква от собственици, които представляват поне половината от стойността на зданието. Ако такова мнозинство не може да се образува, всеки от собствениците може да иска от председателя на областния съд да бъде овластен да свика събранието.“

§ 3. Към чл. 33 се прибавя следната нова алинея:

„Когато нарушението е извършено от наемател или от прието от него в имота лице, глобата по предходната алинея се налага на наемателя.“

Председателстващ Димитър Пешев: Ще поставя на гласуване, които г-да народни представители приемат на първо четене законопроекта за изменение и допълнение на закона за етажната собственост, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на точка втора от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за изменение и допълнение на закона за устройството на съдилищата.

Г-да народни представители! Пред вид на това, че законопроектът е доста дълъг, моля да се съгласите при доклада да бъдат прочетени само мотивите. Които приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да прочете мотивите към законопроекта.

Докладчик д-р Георги Рафаилов: (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за изменение и допълнение на закона за устройството на съдилищата

Г-да народни представители! В редицата големи грижи, които законодателят е полагал за уредбата на правосъдното дело в страната, предно място заемат усилията да се създаде една добра съдебна организация и да се издирят най-подходящите мерки за осигуряване на съдещите се теоретически добре подготвени, морално издигнати и независими съдии.

Направените в закона за устройството на съдилищата през миналата година изменения и допълнения, все с оглед да се постигнат тези задачи, като се внесат подобрения в някои институти, не можаха да дадат очакваните полезни резултати. Напротив, някои от възприетите нововъведения не само че не се оказаха полезни, но допуснатите отклонения от твърдо установени основни начала създадоха опасност в някои отношения да се принизи качеството на правораздаването, а заедно с това и престижът на съдебната власт.

Поради това Министерството на правосъдието счита, че нуждата от изменение на закона за устройството на съдилищата е повече от належаща. Настоящият проект цели да отговори на тази нужда, като премахне съществуващите недостатъци в закона и внесе някои подобрения с оглед да бъдат постигнати посочените по-горе цели.

Проектът предвижда изменения и допълнения на сега действащия закон в няколко отношения.

I. Едни от тях имат за цел да премахнат известни несъобразности, да отстранят допуснатите непълноти и редакционни недостатъци в закона и да внесат някои подобрения в чисто организационно отношение. Такива са разпоредбите на § § 1, 2, 3, 5 до 13, 15 и 16, 19 до 34, 44 и 45, 50 и 51, 53 до 55, 60, 62, 64, 66, 67, 70 и 71.

Тук заслужава да се отбележи наредбата на § 2 от проекта, с която се цели да се гарантира по-правилното и по-трайно определяне седалищата на всички съдилища, включително и тези на околийските съдилища, които досега се определят с закона за бюджета, като се изключи по този начин възможността за упражняване странични влияния при уреждане и на тия последни съдилища. Това се постига, като се предвижда, седалищата на всички съдилища да се определят в особена таблица, приложена към чл. 3 от закона.

II. По-съществени и по-важни са постановленията в проекта, с които се цели да се обезпечи по възможност един по-правилен и по-добър подбор на личния състав в съдебното ведомство. Към тази група спадат разпоредбите на § § 14, 17, 18, 35 до 37, 39, 42, 46 до 49, 51, 56, 57, 65, 68, 69 и 72, които засягат правилата относно назначаването на допълнителните членове, нотариусите, съдиите-изпълнители и заместник-околийските съдии, наредбите относно служебните ценове за назначение и повишение на някои длъжности и, най-сетне, и особено наредбите за начина, по който ще става подборът на съдиите и прокурорите при назначаването и повишението им на по-горна длъжност.

Проектът изхожда от становището, че младият съдийски кадър следва да бъде рекрутиран само от най-способните, доказали своята солидна теоретическа подготовка кандидати, и затова с разпоредбата на § 35 се възприема, че за допълнителни членове могат да бъдат назначавани само лица измежду кандидатите, издържали държавния изпит с най-малко добър успех (пълна четворка). Кандидатите, показали по-малък успех, по начало могат да бъдат назначавани само за нотариуси и съдии-изпълнители. С наредбата на § 18 се внася известно подобрение и по-голяма справедливост в реда за назначаване на тези длъжности, като се отрежда винаги предно място в таблицата за действително проявилите се кандидати, издържали държавния изпит с много добър успех (пълна петорка) и от друга страна се запазва редът по изпитната им сесия на кандидатите, които са показали общ успех най-малко добър (пълна четворка).

Все в развитие на горната идея, за обезпечаване качеството на теоретически и практически добре подготвени съдии, с § 36 от

проекта се възстановява правилото, че на началната съдийска длъжност заместник-околийски съдия може да бъде назначено само лице, което е прослужило най-малко една година като допълнителен член или допълнителен заместник-прокурор — длъжности, които се явяват като продължение и завършване на кандидатския стаж. Изоставянето на това начало и назначаването на съдии на право от нотариуси и съдии-изпълнители лица, които твърде отдавна или никога не са изпълнявали съдийска длъжност и които обикновено са показали малък успех на държавния изпит, а някои дори и не са полагали такъв изпит, на практика доведе до твърде нежелателни резултати. Това обстоятелство налага да се извърши една преценка на качествата и подготовката на всички тези лица, за да бъдат задържани на съдийски длъжности само онези от тях, които са годни да изпълняват заеманата длъжност. Това се постига с преходното правило, предвидено към § 72 — чл. 200.

С § 37 от проекта се предвижда служебният ценз за повишение на заместник-околийския съдия да бъде намален от една година на шест месеца. Това изменение се диктува от нужди от практическо естество. Също такива съображения налагат да бъде намален стажът на кандидатите за съдебна длъжност от две години на една година и шест месеца (§ 17). Все по същите съображения, с § 39 се предвижда изменение в ранга на длъжността председател на областен съд, която длъжност става една степен по-долу от длъжността член на апелативен съд. С преходно правило към § 72 се предвижда, заварените на тази длъжност лица да запазят правата си по сега действащия закон.

Към тази група изменения и допълнения спадат и наредбите, засягащи института на представленията за назначаване и повишение на съдиите и прокурорите. Сега действащата система, с възприетите през миналата година изменения, при практическото ѝ приложение се показва напълно неудовлетворителна. Със създаденото в чл. 112 задължение да бъдат представявани винаги не по-малко от половината съдии и прокурори от района на съда, извършващ представленията, което задължение откри възможност да се представяват неограничен брой добили служебен ценз за повишение лица, и с възприетия начин за подреждане на представените кандидати по реда на тяхното старшинство принципът на достойнството, който е застъпен също така и в тази система, на практика се оказа само едно теоретическо пожелание на закона. Принципът на старшинството, който бе замислен и се възприе само като един „коректив“ на принципа на достойнството, измести изцяло този последния, в резултат на което редът за повишение на съдиите, според изготвените за последните две години таблици, се сведе до едно автоматическо подреждане на почти всички претендиралци ценз за повишение лица по реда на тяхното старшинство. По този начин сега действащата система на представленията дойде да отрече поддържаната от всички идея за качествен подбор на лицата от съдебното ведомство.

С предлаганите изменения се възстановява изцяло принципът на достойнството като критерий при представяване за назначаване и повишение на съдиите. Нужно е да се отбележи, че по тази система „достойнството“ не се противопоставя на „старшинството“ при преценката на качествата на кандидата. Старшинството става мерило за качествата и способностите на кандидата до толкова, доколкото продължителността на службата фактически е допринесла за усъвършенстване неговата всеотпадна подготовка като съдия.

Като едно подобрение в състава на комисии, извършващи представленията, в сравнение със съществуващото до 1941 г. положение, проектът предвижда в състава на тези комисии да участва и по един член от всяко отделение на съда, при който се извършват представленията. С проекта се възстановява и тъй наречената централна комисия при Върховния касационен съд, също така в увеличен състав, на която се възлага да допълня и поправя извършените от дотамните комисии представления и да съставя окончателните общи таблици, в които удостоените лица ще бъдат подредени по реда на техните способности, морални качества и теоретическа и практическа подготовка. Съществено нововъведение за тази комисия е назначаването на докладчици за всички добили служебния ценз за повишение лица, които имат за задача предварително да проучат и съберат сведения за качествата и способностите на възложените им за доклад лица.

III. Институтът за повишение на място, досежно околийските съдии и съдии-следователи, на практика довежда до твърде големи несъобразности, които налагат, този институт, при възприетата у нас система на постепенно авансиране на съдиите от всички длъжности, да бъде премахнат изобщо за съдиите. Без да се отрича ползата от задържане на съдията по-дълго време на някои длъжности, трябва да се изтъкне, че е напълно несъобразно и не е в интерес на службата, съдията-следовател, повишен на място до степен прокурор при областен съд, да заема, при повишение, направо длъжността председател на областен съд, или околийски съдия, стигнал ранга на подпредседател на областен съд, да бъде назначен направо на длъжност прокурор при областен съд. Явно е, че тези лица, задържани сравнително по-дълго време на поместните длъжности, отдавна отделени от работата в областните съдилища, не ще имат нужната подготовка и практически похват, за да могат да поемат авторитетно и да изпълняват успешно службата на казаните отговорни и ръководни длъжности в областния съд. Напротив, институтът за повишение на място намира пълно оправдание за длъжностите нотариуси и съдии-изпълнители, които според проекта се заемат от лица, лишени от възможността да авансират в съдебната иерархия. Уместно и напълно целесъобразно е при това положение за тия длъжности да се разшири правото за повишение на място, с което ще се създаде възможност способните служители да бъдат задържани по-дълго време на тия слу-

жби. Това се постига, като се предвижда с § 54 от проекта, нотариусите и съдиите-изпълнители да могат да бъдат повишавани на място с заплатата на подпредседател на областен съд.

IV. С § 56 от проекта се предвижда да се въведе несменяемост и за прокурорите при областните съдилища. Едва ли има нужда от подробно обосноваване наложителността на това мероприятие. Както съдията, така също и прокурорът, има нужда от служебен стабилитет, за да може със спокойствие и твърдост да изпълнява службата си, без оглед на това кой и как ще бъде засегнат. Протъ тази мярка днес принципно възражения не биха могли да се направят, и в този смисъл наредбата в проекта замира своето пълно оправдание. Във връзка с тези допълнения правят се съответни изменения и в реда на дисциплинарната отговорност на прокурорите, за които се отнасят § § 65, 68 и 69 от проекта.

V. С § § 38, 40, 41, 43, 45, 58, 59, 61 и 63 от проекта се правят някои промени и в системата на надзора на длъжностните лица от съдебното ведомство. За да се отговори на нуждата, цялата работа по ревизиите на съдилищата да бъде съгласувана и водена планомерно, предвижда се, ревизиите да се вършат само от съдебните инспектори, като съдебните инстанции останат да упражняват само общия надзор върху длъжностните лица от по-долните инстанции във връзка със служебното разглеждане на техните съдебни актове. При това, с оглед на практическа целесъобразност, в проекта се изоставя досегашната система на назначаване лица за инспектори, като с § 39 се предвижда всички те да бъдат командирвани съдии измежду длъжностните лица на съдебните инстанции в софийските съдилища. Положението на заварените инспектори се урежда с преходно правило към § 72 — членове 198 и 199.

Ако одобрявате предложението законопроекта, г-да народни представители, моля, да го приемете и гласувате.

Гр. София, март 1943 г.

Министър на правосъдието: Д-р К. Партов.

(ЗАКОНОПРОЕКТ

за изменение и допълнение на закона за устройството на съдилищата

§ 1. Забележката към чл. 1 се изменя така:

„Освен тия съдебни учреждения има и други съдебни места, учредени със специални закони.“

§ 2. Чл. 3 се изменя така:

„Върховният касационен съд има седалището си в София.

Седалищата на апелативните, областните и околийските съдилища и на съдиите-следователи са посочени в приложената към този член таблица.

Числото на съдиите, прокурорите и съдиите-следователи при съдебните учреждения се определя с особен закон.

Районите на апелативните съдилища се определят и изменят от общото събрание на Върховния касационен съд.

Районите на областните съдилища се определят и изменят от общите събрания на надлежния апелативен съд, след като общите събрания на съответните областни съдилища дадат мнение. В случай че се изменят граници на областни съдилища от районите на две апелативни съдилища, решава общото събрание на Върховния касационен съд.

Районите на околийските съдилища се определят от съответния областен съд в общо събрание. В случай че при определяне района на едно околийско съдилище се засягат и изменят граници на околийски съдилища от района на различни областни съдилища, въпросът се решава от общото събрание на апелативния съд, след като общите събрания на съответните областни съдилища дадат мнение, а ако тези областни съдилища са от района на различни апелативни съдилища, тогава въпросът се разрешава от общото събрание на Върховния касационен съд, след като общите събрания на съответните областни съдилища дадат мнение. С определението за определяне района на околийския съд компетентният съд определя и в района на кой областен съд ще се включи.

Издадените по този член определения на съдилищата подлежат на одобрение от министъра на правосъдието.

§ 3. Чл. 7 става чл. 6 и добива следната редакция:

„Съдиите, прокурорите и съдиите-следователи се назначават с указ, а останалите длъжностни лица по съдебното ведомство — от министъра на правосъдието или натоварено от него лице, или от надлежното началстващо лице, по реда, указан в този закон.“

§ 4. Чл. 7-а става чл. 7.

§ 5. Чл. 8 се изменя така:

„Министърът на правосъдието издава правилник за вътрешния ред, деловодството и отчетността на съдебните места. За Върховния касационен съд този правилник се изготвя от общото събрание на същия съд и се одобрява от министъра на правосъдието.“

Общите събрания на съдилищата могат да издават наредби за вътрешния ред и деловодството на съдилищата, които подлежат на одобрение от министъра на правосъдието.

Вътрешното управление и стопанисването на съдебните палати става по специален правилник, който се издава от министъра на правосъдието.

§ 6. В края на алинея трета от чл. 10 точката се заменя с запетая и се добавят думите:

„изработен от управителния съвет на касата и одобрен с царски указ, по доклад на министъра на правосъдието“.

§ 7. Алинея втора на чл. 10-а се изменя така:

„В първия задължително членуват всички съдии, прокурора, съдии-следователи, председателят, членовете и секретарят на Съвета по законодателството, допълнителните членове, допълнителните заместник-прокурори, началникът на служба поданство и съдебна статистика, съдиите-изпълнители, нотариусите, както и се-

кретарите на съдилищата, ако са правници, издържали държавен изпит, и съдебните кандидати с заплатата.“

В края на алинея четвърта от същия член точката се заменя с запетая и се добавят думите:

„изработен от управителния съвет и одобрен с царски указ по доклад на министъра на правосъдието“.

§ 8. След чл. 106 се създава нов чл. 10в със следната редакция. „Посмъртна каса, фондовете по случай уволнение и образувателни средства взаимноспомогателна каса и други благотворителни помощи фондове са една юридическа личност под наименованието „Взаимноспомогателна и осигурителна каса при Министерството на правосъдието“.

§ 9. Чл. 13 се изменя така:

„Когато околийският съдия отсъства или е възпрепятствуван, той се заменя от старши заместник-околийски съдия; ако няма такъв — от член или старши допълнителен член на областния съд по назначение от председателя на същия съд, който издава заповед за командироването му, ако такава е нужна. Ако няма свободен, министърът на правосъдието може да командирова, най-много за три месеца, един член или старши допълнителен член на друг областен съд от района на съответния апелативен съд.“

§ 10. Чл. 16 се отменява, а чл. 15-а става чл. 16.

§ 11. Чл. 18 се изменя така:

„За попълване състава на областния съд, когато отсъства или е възпрепятствуван някой от съдиите и няма свободен съдия от другите отделения, председателят повиква местния съдия-следовател или околийския съдия. Ако те не са свободни, министърът на правосъдието може да командирова, най-много за три месеца, един от членовете на друг областен съд от района на съответния апелативен съд.“

§ 12. В алинея първа на чл. 20 пред думите „допълнителен член“ се прибавят думите „на старшия“, а в края на същата алинея точката се заменя с запетая и се прибавят думите „като издава заповед за командироването им, ако такава е нужна.“

В края на алинея втора на същия член се прибавят думите „с най-малко едногодишна служба“.

§ 13. След чл. 20 се създава нов чл. 20-а със следното съдържание:

„Когато нотариусът е възпрепятствуван, по каквато и да било причина, да изпълнява службата си, председателят на областния съд възлага изпълнението на неговата длъжност на един от другите нотариуси в района на областния съд, а ако това не е възможно — на околийския съдия, заместника му, член или допълнителен член на съда.“

Когато е възпрепятствуван съдията-изпълнител, той се заменя от друг съдия-изпълнител, по реда, предвиден в чл. 4 от наредбата-закон за съдиите-изпълнители, а ако това не е възможно — от околийския съдия, заместника му, член или допълнителен член на съда, по назначение от председателя на областния съд.

В горните случаи председателят на съда издава заповед за командироване, ако такава е нужна.

§ 14. В чл. 22, алинея първа, думите „измежду лицата, свършили с успех правните науки, като при еднакви условия се предпочитат сния, които имат по-голям успех“ се заменят с думите „по реда на успеха, посочен в университетските им дипломи.“

Думите „втората година“ в последното изречение на същата алинея се заличават.

§ 15. Алинея първа на чл. 23 се изменя така:

„Кандидатите за съдебна длъжност, които са прослужили шест месеца и са добили достатъчно опитност и практическа подготовка, получават за това удостоверение от председателя и прокурора при съда.“

В алинея втора на същия член думите „и шест месеца“ се заличават.

§ 16. В края на алинея първа на чл. 28 точката се заменя с запетая и се добавят думите „нотариуси и съдии-изпълнители.“

Алинея втора на същия член се заличава.

§ 17. В алинея първа на чл. 29 думите „две години“ се заменят с думите „една година и шест месеца.“

§ 18. Чл. 30 се изменя така:

„Кандидатите за съдебна длъжност, които са издържали държавния си изпит, се вписват по реда на показания успех в особен списък, който се съставя от изпитната комисия. При еднакъв успех, по-напред се вписват тези, които имат по-продължителна служба, а ако имат еднаква служба — по-възрастните.“

След всяка изпитна сесия Министерството на правосъдието изготвя обща таблица за подлежащите на назначение кандидати. В тази таблица на първо място се поставят, по реда на изпитната им сесия, кандидатите, които са показали общ успех много добър (5); след тях се вписват, с запазване реда в предшествуващата обща таблица, неназначените кандидати от миналите изпитни сесии, общият успех на които е най-малко добър (4), а всички останали кандидати се подреждат по реда на показания успех, като при еднакъв успех предимство се дава на онези, които са издържали порано държавния си изпит.“

§ 19. Чл. 36 се изменя така:

„За попълване състава на апелативния съд, когато отсъства или е възпрепятствуван някой от съдиите и няма свободен съдия от другите отделения, председателят повиква един от най-старшите съдии на местния областен съд, определен от председателя на този съд, и същевременно донася в министерството. Ако няма свободен такъв съдия, министърът на правосъдието може да командирова, най-много до три месеца, един от старшите съдии на друг областен съд от района на същия апелативен съд.“

§ 20. В алинея първа на чл. 38 думите „числото на които се определя в особен закон“ се заличават.

§ 21. В алинея втора на чл. 40 думите „само от останалите“ се заменят с думата „от“.

§ 22. В алинея първа на чл. 41 съюзът „и“ след думата „съмнение“ се заменя с запетая, а в края на същата алинея точката става запетая и се добавят думите „и по реда на обжалването не подлежат на разглеждане от Върховния касационен съд.“

Алинея втора на същия член става алинея трета и накрая се добавят думите „и са задължителни за всички места и лица“, а в алинея трета, която става алинея втора, след думата „съд“ се поставя запетая и се добавят думите „в общо събрание“.

В алинея последна на същия член думите „съдът с мотивирано определение“ се заменят с думите „първия председател“, а думата „той“ — с думата „съдът“.

§ 23. В алинея трета на чл. 42, след думата „докладчика“, се добавят думите „или от първия председател“.

§ 24. Алинея трета на чл. 43 се заличава.

§ 25. В алинея втора на чл. 56 думата „граждански“ се заличава.

§ 26. Към чл. 55 се добавя следната нова алинея:

„Със същото формено облекло съдиите, прокурорите и съдиите-следователи се явяват и в определените от Министерството на правосъдието тържествени случаи — било в помещението на съда, било вън от него.“

§ 27. Алинея втора на чл. 59 се изменя така:

„Старшинството между съдиите във всеки областен и апелативен съд и във Върховния касационен съд се определя от общото събрание на съда по реда на чл. 119.“

Алинея трета на същия член се заличава.

§ 28. В чл. 61 второто изречение се заличава.

§ 29. Във втората алинея на чл. 67 думите „а в общи събрания на гражданските отделения — ако пожелае“ се заличават.

§ 30. В чл. 68 думите „поне на 3/4“ се заменят с думите „на повече от 1/2“.

§ 31. В чл. 76, първото изречение, думите „по важни домашни причини“ се заличават.

§ 32. Забележката към чл. 77 се заличава.

§ 33. В алинея първа на чл. 81 след думата „ведомство“ се поставя запетая и се добавят думите „които са прослужили поне три години.“

§ 34. В чл. 88 думата „служашите“ се заменя с думите „длъжностните лица.“

§ 35. Чл. 89 се изменя така:

„Кандидатите за съдебна длъжност, които са издържали държавен изпит, се назначават на служба по реда, по който са вписани в таблицата по чл. 30, както следва: за допълнителни членове и допълнителни заместник-прокурори се назначават ония от тях, които са издържали държавния изпит с най-малко добър успех (4); останалите се назначават за нотариуси или съдии-изпълнители.“

При липса на кандидати с горния успех могат да бъдат назначени за допълнителни членове или допълнителни заместник-прокурори и кандидати с по-малък успех.

Съдии-изпълнители и нотариуси, които са прослужили една година като такива и са се особено проявили в службата си, могат да бъдат назначени за допълнителни членове и допълнителни заместник-прокурори и не по реда, по който са вписани в таблицата.“

§ 36. В чл. 91 думите „съдия-изпълнител или нотариус“ се заличават. След думата „години“ точката става запетая и се прибавят думите „или като съдия-изпълнител или нотариус най-малко една година и допълнителен член или допълнителен заместник-прокурор най-малко една година.“

§ 37. В алинея първа на чл. 92 думите „една година“ се заменят с думите „шест месеца“.

§ 38. Алинея втора и трета на чл. 93 се заличават.

Алинея четвърта става алинея втора и добива следната редакция:

„За прокурор при областен съд се назначава лице, което е прослужило като подпредседател на областен съд или съдия-следовател най-малко една година или като член и заместник-прокурор при областен съд — три години.“

§ 39. Чл. 94 се изменя така:

„За председател на областен съд се назначава лице, което е прослужило като прокурор при областен съд най-малко една година или като подпредседател на областен съд, или съдия-следовател — две години.“

За член или заместник-прокурор при апелативен съд се назначава лице, което е прослужило като председател на областен съд най-малко една година, като прокурор при областен съд — две години или като подпредседател на областен съд или съдия-следовател — три години.“

§ 40. Чл. 96 се изменя така:

„За подпредседател на апелативен съд се назначава лице, което е прослужило като член или заместник-прокурор при апелативен съд най-малко две години.“

§ 41. Чл. 98 се изменя така:

„За председател на отделение при Върховния касационен съд или председател на апелативен съд се назначава лице, което е прослужило като член на Върховния касационен съд, прокурор на отделение при същия или прокурор на апелативен съд най-малко две години, а за главен прокурор при Върховния касационен съд — лице, което е прослужило на горепосочените длъжности най-малко три години или като председател на отделение при Върховния касационен съд — най-малко една година.“

§ 42. В алинея първа на чл. 101 думите „има юридическо образование, издържали са държавен изпит и“ се заличават.

Към същата алинея се създава нова буква „а“ със следното съдържание:

„а) да са издържали държавен изпит с най-малко добър успех (4); могат да бъдат назначени и лица с по-малък успех, ако за претендираната длъжност липсват други кандидати с посочения успех.“

Букви „а“ и „б“ стават съответно „б“ и „в“.

§ 43. Чл. 103 се изменя така:

„Инспекторите, началниците на гражданския и наказателния отдели при министерството, помощниците им и директорът на Софийския централен затвор са съдии или прокурори и се командироваат заповед от министъра на правосъдието, както следва:

1) главният съдебен инспектор — измежду председателите на отделения на Върховния касационен съд;

2) началниците на гражданския и наказателния отдели — измежду членовете на Върховния касационен съд, подпредседателите и членовете на Софийския апелативен съд;

3) съдебните инспектори — измежду подпредседателите на Софийския апелативен съд;

4) помощник-началниците на гражданския и наказателния отдели — измежду членовете или подпредседателите на Софийския областен съд или членовете на Софийския апелативен съд;

5) инспекторите на нотариусите — измежду членовете на Софийския областен съд, които, като околийски съдии, са изпълнявали нотариална служба поне една година;

6) инспекторите на съдиите-изпълнители — измежду членовете на Софийския областен съд;

7) директорът на Софийския централен затвор — измежду заместник-прокурорите при Софийския или друг областен съд.

Времето, прослужено от тях лица на тези служби, се счита прослужено в съдийската или прокурорската им длъжност и се зачита при определяне старшинството им като такива.

Забележка. Старшинството като съдии на заварените при влизането в сила на изменението на този член инспектори се определя по датата на указа, с който са били назначени на тази длъжност.“

§ 44. Чл. 104 се изменя така:

„За началник-служба поданство и съдебна статистика при Министерството на правосъдието се назначава лице, което има предвидения за тази длъжност в таблицата за длъжностите, заплатите и ценовете на държавните служители ценз.“

§ 45. Чл. 105 се отменя.

§ 46. Чл. 109 се изменя така:

„Всяка година през първата половина на месец юни във всеки областен и апелативен съд и във Върховния касационен съд заседава по една комисия, състояща се от председателя, подпредседателите, прокурорите при съда и по един член-съдия от всяко отделение на съответния съд, посочен от отделението, а във Върховния касационен съд — от първия председател, председателите на отделения, главния прокурор и по един член-съдия от всяко отделение, посочен от отделението. В комисията при апелативния съд участва и апелативният съдия за маловръстни, относно представленията на съдиите за маловръстни.“

Тези комисии представляват лицата, които удостоават за назначение или повишение в по-горна длъжност, както следва:

а) комисии при областните съдилища представляват онези съдии от района на съдилищата им, които удостоават за назначение или повишение в длъжност заместник-околийски съдия, околийски съдия, член или заместник-прокурор на областен съд и приравнените на тях (чл. 95), както и онези нотариуси и съдии-изпълнители, които заслужават да бъдат повишени на място по заплата до подпредседател на областен съд включително;

б) комисии при апелативните съдилища представляват онези съдии и прокурори от района на съдилищата, които удостоават за назначение или повишение в длъжност съдия-следовател, подпредседател на областен съд, прокурор и председател на областен съд, член или заместник-прокурор при апелативен съд и приравнените на тях (чл. 95);

в) комисията при Върховния касационен съд представлява онези съдии и прокурори, които удостоават за назначение или повишение в длъжност председател на Софийския областен съд, подпредседател на апелативен съд, прокурор при апелативен съд, член на Върховния касационен съд и прокурор на отделение при същия съд.

В списъците за назначение и повишение могат да се вписват само лицата, които до 15 септември на същата година ще имат изискуемия се служебен ценз за длъжността, за която се представляват.

Министърът на правосъдието може да изисква нови представления във всяко друго време през годината, ако числото на вписаните в таблицата кандидати остане по-малко от трима. В тези допълнителни таблици могат да се вписват само длъжностни лица, които в деня на представянето отговарят на условията за повишение в по-горна длъжност.

Бившите съдии и прокурори, които не адвокатствуват, се представляват от комисията при онзи съд, във ведомството на който са служили при напускане службата; адвокатите се представляват от комисията при съответния съд, в района на който имат местожителството си (чл. 49, алинея първа, от закона за адвокатите), а професорите и доцентите — от комисията при съответния софийски съд.

Представените лица се нареждат по азбучен ред. Председателите съобщават незабавно направените представления на надлежните съдилища, които ги съобщават на съдиите и прокурорите при съда. Недоволните могат да подадат жалби до комисията по чл. 113 в седемдневен срок от съобщението.“

§ 47. Чл. 112 се изменя така:

„Числото на лицата, представени в списъците за повишение, не може да надминава една трета от числото на всички съдии и прокурори от района на съда, който извършва представянето.“

§ 48. Чл. 113 се изменя така:

„Най-късно до 15 юни представенията се изпращат на Върховния касационен съд, където комисия в състав: първият председател на Върховния касационен съд, главният прокурор, председателите

на отделения, по един член от всяко отделение при съда, посочен от отделението, председателите на апелативните съдилища, прокурорите при тях и съдебните инспектори изготвя общи таблици на удостоените за назначение и повишение лица.

За тази цел, най-късно до 15 юни, първият председател на Върховния касационен съд разпределя всички притежаващи служебен ценз за назначение и повишение лица между членовете на горната комисия, които проучват и събират сведения за качества и способностите на възложените им за доклад лица. На членовете на комисията, най-късно пет дни преди откриване на заседанията и, се дава препис от общия списък на представените лица, подредени по длъжност, както и препис от списъка на подадлите жалби лица, а самите жалби се предават на съответните докладчици.

Въз основа на направените доклади комисията, било по жалба на заинтересуваните, било по своя инициатива, поправя и попълва извършените представления и най-късно до 15 юли съставя окончателните общи таблици, в които подрежда удостоените лица според техните способности, морални качества и теоретическа и практическа подготовка. Комисията взема решение с мнозинство на гласовете, но за заличаване на представен от долната комисия кандидат е необходимо мнозинство от 2/3 на гласовете.

Числото на лицата, вписани във всяка от таблиците, не може да надминава половината от числото на лицата, предвидено по шата за длъжността, за която се съставя таблицата.

Забележка. Административната работа на комисията се извършва от един секретар, посочен от първия председател измежду съдебните инспектори.

§ 49. Чл. 114 се изменя така:

„За назначение или повишение комисията съставя толкова таблици, колкото длъжности има.

Едно лице може да бъде вписано в няколко таблици, без да се намалява с това допустимото число на лицата, които могат да бъдат вписани във всяка таблица.

§ 50. Чл. 116 се изменя така:

„За секретари и подсекретари на съдилищата, секретари на прокурорите, на съдиите-следователи и на съдиите-изпълнители, касиери и книговодители при съдилищата и при съдиите-изпълнители, книговодители по нотариалната част, архивари, архивар-регистратори и помощник-архивари, деловодител-призовари и деловодителя на бюрата за съдимост, библиотекар, регистратор, писари, разносвачи на съобщения и призовки, прислужници и чистачки се назначават лица, които отговарят на условията, предвидени за тях длъжностите в таблицата за длъжностите, заплатите и цензовете на държавните служители.“

§ 51. В чл. 117, алинея първа, пред думата „повишен“ се поставят думите „преместен на равна или“.

Алинея втора на същия член се изменя така:

„Това разпореждане не се отнася до първия председател, до председателите на отделения на Върховния касационен съд и до главния прокурор при същия съд, които се назначават с указ, по представяне на министъра на правосъдието, и до допълнителните членове, до допълнителните заместник-прокурори, нотариусите и съдиите-изпълнители, които се назначават с заповед от министъра на правосъдието.“

§ 52. Чл. 119 се възстановява в следната редакция:

„Старшинството на длъжностните лица от съдебното ведомство се определя по датата на указа или на заповедта за назначаването им на заеманата длъжност или на равна на нея. Ако няколко лица са назначени едновременно на еднакви длъжности, старшинството им се определя по степента на службата, която са заемали непосредствено преди това назначение. В случай че едновременно назначените са заемали служби от еднаква степен, старши е онзи, който по-рано е бил назначен на една от последователно по-долните длъжности, а ако те са били назначавани на тези длъжности все едновременно, старшинството се определя по реда им в таблицата за назначения по чл. 30.

Старшинството на назначените с един указ лица измежду правниците по членове 100, 101 и 109, алинея пета, помежду им се определя съобразно продължителността на преподавателската, съдийската или прокурорската служба и адвокатската им практика. Ако същите лица са назначени с един указ заедно със съдии, то последните са по-старши.“

§ 53. Чл. 120 се изменя така:

„Секретарите, подсекретарите и касиерите на съдилищата, секретарите на прокурорите при всички съдилища, на съдиите-следователи и на съдиите-изпълнители, касиерите при съдиите-изпълнители и книговодителите при нотариусите и околийските съдии, които извършват нотариални дела, се назначават от министъра на правосъдието, по представяне на съответния шеф на учрежденията, който посочва трима кандидати за всяко вакантно място. Министърът може, при липса на достатъчно кандидати или когато намери за нужно, да назначи и такива лица, които са представени за същата длъжност от шефове на други съдебни учреждения.

Останалите канцеларски чиновници и служещи при съдилищата, прокурорските надзори, нотариусите и съдиите-изпълнители се назначават от шефа на учрежденията.

Там, където съдебните учреждения са събрани в съдебна палата, домакинският и техническият персонал в палатата, като управителят на Софийската съдебна палата, домакинските при всички палати, прислужниците, чистачките, телефонистите, огнярите, техниците и други, се назначават и уволняват от лицата и при условията, предвидени в правилника за реда и стопанисването на съдебните палати.“

§ 54. Чл. 121 се изменя така:

„Нотариусите и съдиите-изпълнители могат да бъдат повишавани на място, ако за това бъдат удостоени по реда, предвиден в членове 109 и 113, както следва: ако са прослужили в заеманата длъжност най-малко три години — с заплатата на заместник-околийски

съдия, а подир това, след всяко прослужване от по четири години — с заплатата на околийски съдия и подпредседател на областен съд.

Забележка. Заварените при влизането в сила на изменението на този член съдии-следователи и околийски съдии, повишени на място — първите по чин и заплатата прокурори при областен съд, а вторите по чин и заплатата член или подпредседател на областен съд, запазват правата си и могат да бъдат повишавани в по-горна съдийска или прокурорска длъжност, ако бъдат представени по реда на членове 109 и 113.“

§ 55. Към чл. 122, буква „е“, след думите „търговско дружество“ се добавят думите „включително кооперативно сдружение“; след думите „такова дружество“ се добавят думите „или сдружение“, а в края точката се заменя с запетая и се добавят думите „с изключение на кооперативно сдружение „Дом на българските правници“ и сдружения, в които членуват само съдии и правници“.

§ 56. Алинея първа на чл. 137 се изменя така:

„Всички съдии и прокурори, които са прослужили най-малко три години на редовна съдийска или прокурорска длъжност, стават неменяеми.“

Алинея втора и трета на същия член се отменяват.

§ 57. Към чл. 139 се добавят следните нови точки:

9) в случая на чл. 12 от закона за пенсията за изслужено време;

10) съдиите и прокурорите при Върховния касационен съд и приравнените на тях, след навършване на 65-годишна възраст, а всички останали, след навършване 60-годишна възраст.

§ 58. В алинея първа на чл. 143, накрая думите „и съдии-ревизори“ се заличават.

Алинея втора на същия член се изменя така:

„Актовете по извършените от инспекторите ревизии се съобщават в препис на ревизираните и на непосредствено по-горните инстанции и се прочитат в общите им събрания.“

Алинея четвърта на същия член се изменя така:

„Върховният касационен съд се ревизира от министъра на правосъдието или, по негово нареждане, от първия председател, или един от председателите на отделения на същия съд.“

§ 59. Алинея трета на чл. 143а се изменя така:

„Ревизия на прокурорския надзор при Върховния касационен съд се извършва от министъра на правосъдието или, по негово нареждане, от главния прокурор, или от един от прокурорите на отделения при същия съд.“

§ 60. В алинея първа на чл. 146 думите „за първи път“ се заличават, а думите „а в случай на повторение или на“ се заменят с думите „а при“.

§ 61. Членове 150, 151, 152 се заличават.

§ 62. Чл. 152-а става чл. 152, като думите „а в случай на повторение или“ се заменят с думите „а в случай“.

§ 63. В чл. 153 думите „Той докладва на министъра актовете на съдиите-ревизори“ се заличават.

§ 64. В чл. 159 думите „от 3“ се заличават.

§ 65. Чл. 167 се изменя така:

„Прокурорите отговарят дисциплинарно по реда и пред дисциплинарния съвет, предвидени за съдиите от същите степени.“

§ 66. Към чл. 168 се добавя следната нова алинея:

„Там, където съдебните учреждения са събрани в съдебна палата, дисциплинарната власт на посочения в чл. 120, алинея трета, персонал се упражнява от лицата и по реда, предвиден в правилника за реда и стопанисването на съдебните палати.“

§ 67. В чл. 170, алинея първа, думите „и при съдиите-следователи“ се заменят с думите „при съдиите-следователи и при съдиите-изпълнители“.

§ 68. В алинея първа на чл. 171 след думите „съдиите-следователи“ се поставя запетая и следващото съдържание от тази алинея се заменя с думите „съдиите, прокурорите и заместник-прокурорите при областните и апелативните съдилища“.

§ 69. В чл. 175, алинея първа, след думата „правосъдието“ се поставя точка и запетая и се прибавят думите „срещу прокурорите и заместник-прокурорите дисциплинарното преследване се възбужда по предложение на министъра на правосъдието.“

§ 70. Към чл. 185 се добавя следната нова алинея:

„Когато дисциплинарният съвет намери, че провинението на лицето е маловажно, той може, вместо да му наложи едно от предвидените в чл. 158 наказания, да му направи напомняне по реда на надзора.“

§ 71. Членове 197, 198, 198а, 198в, 200 и 203 се заличават.

§ 72. Създават се нови членове 197, 198, 199, 200 и 203 със следната редакция:

„Чл. 197. Заварените при влизането на този закон в сила председатели на областни съдилища запазват правата си на приравнени по чин и заплатата на членове и заместник-прокурори на апелативен съд и длъжността, която заемат. Същите могат да бъдат назначени на длъжността, към която са приравнени, без да е нужно за това отделно представление.“

Чл. 198. Заварените при влизането на този закон в сила главен съдебен инспектор, съдебните инспектори и инспекторите на нотариусите се преназначават: главният съдебен инспектор за председател на отделение при Върховния касационен съд, съдебните инспектори за подпредседатели на Софийския апелативен съд и инспекторите на нотариусите — за членове на Софийския областен съд, като запазват местата си до освобождаването им от заеманите сега длъжности.“

Чл. 199. Заварените от настоящия закон инспектори на съдиите-изпълнители, които отговарят на условията по досегашния член 93, алинея трета, се преназначават на една от длъжностите, към която са приравнени, а онези инспектори на съдиите-изпълнители, които не отговарят на казаните условия, запазват длъжностите си и се приравняват по заплатата на подпредседател на областен съд.“

Чл. 200. Досежно заварените от настоящия закон членове на областни съдилища, околийски съдии и заместник-околийски съдии, назначени на една от тези длъжности по досега действащия закон от нотариуси и съдии-изпълнители, комисия, в състав: съдебните инспектори и пет души съдии, назначени от министъра на правосъдието, решава кои от тях следва да запазят сегашната си длъжност, останалите Министерството на правосъдието преназначават, при ваканция, за нотариуси и съдии-изпълнители с заплата на съдийската длъжност, която заемат.

Чл. 203. Извършените по досегашния закон представления за назначение и повишение на съдийска или прокурорска длъжност за 1942/1943 г. се считат нестанали. Представленията за казаната година ще се извършат от първоначалните комисии в 15-дневен срок от влизане на закона в сила. Комисията по чл. 113 трябва да изготви окончателните общи таблици най-късно един месец след този срок. Тези таблици имат сила до 15 септември 1943 г.

Жалби срещу представленията на първоначалните комисии могат да бъдат подадени най-късно в седемдневен срок от съобщението им.

ТАБЛИЦА

за седалищата на съдилищата и на съдиите-следователи

I. Апелативни съдилища

1. Софийски апелативен съд, седалище гр. София.
2. Пловдивски апелативен съд, седалище гр. Пловдив.
3. Русенски апелативен съд, седалище гр. Русе.
4. Скопски апелативен съд, седалище гр. Скопие.

II. Областни съдилища

1. Битолски областен съд, седалище гр. Битоля.
2. Бургаски областен съд, седалище гр. Бургас.
3. Варненски областен съд, седалище гр. Варна.
4. Велешки областен съд, седалище гр. Велес.
5. Видински областен съд, седалище гр. Видин.
6. Врачански областен съд, седалище гр. Враца.
7. Горноджумайски областен съд, седалище гр. Горна Джумая.
8. Гюмюрджински областен съд, седалище гр. Гюмюрджина.
9. Добрички областен съд, седалище гр. Добрич.
10. Драмски областен съд, седалище гр. Драма.
11. Дупнишки областен съд, седалище гр. Дупница.
12. Кюстендилски областен съд, седалище гр. Кюстендил.
13. Кърджалийски областен съд, седалище гр. Кърджали.
14. Ловешки областен съд, седалище гр. Ловеч.
15. Ломски областен съд, седалище гр. Лом.
16. Неврокопски областен съд, седалище гр. Неврокоп.
17. Оряховски областен съд, седалище гр. Оряхово.
18. Пазарджишки областен съд, седалище гр. Пазарджик.
19. Пловдивски областен съд, седалище гр. Пловдив.
20. Плевенски областен съд, седалище гр. Плевен.
21. Прилепски областен съд, седалище гр. Прилеп.
22. Разградски областен съд, седалище гр. Разград.
23. Русенски областен съд, седалище гр. Русе.
24. Свищовски областен съд, седалище гр. Свищов.
25. Севлиеви областен съд, седалище гр. Севлиево.
26. Силистренски областен съд, седалище гр. Силистра.
27. Скопски областен съд, седалище гр. Скопие.
28. Софийски областен съд, седалище гр. София.
29. Старозагорски областен съд, седалище гр. Стара Загора.
30. Сливенски областен съд, седалище гр. Сливен.
31. Струмишки областен съд, седалище гр. Струмица.
32. Трънски областен съд, седалище гр. Трън.
33. Търновски областен съд, седалище гр. Търново.
34. Хасковски областен съд, седалище гр. Хасково.
35. Шуменски областен съд, седалище гр. Шумен.
36. Шипки областен съд, седалище гр. Шип.
37. Ямболски областен съд, седалище гр. Ямбол.

III. Околийски съдилища

1. Айтоски околийски съд, седалище гр. Айтос.
2. Дуловски (Ахкадънларски) околийски съд, седалище с. Дулово.
3. Ардински околийски съд, седалище гр. Ардино.
4. Асеновградски околийски съд, седалище гр. Асеновград.
5. Балчишки околийски съд, седалище гр. Балчик.
6. Берковски околийски съд, седалище гр. Берковица.
7. Битолски околийски съд, седалище гр. Битоля.
8. Бобошевски околийски съд, седалище с. Бобошево.
9. Ботевградски околийски съд, седалище гр. Ботевград.
10. Брезнишки околийски съд, седалище гр. Брезник.
11. Брезовски околийски съд, седалище с. Брезово.
12. Борисовградски околийски съд, седалище гр. Борисовград.
13. Босилеградски околийски съд, седалище гр. Босилеград.
14. Бургаски околийски съд, седалище гр. Бургас.
15. Беленски околийски съд, седалище гр. Бяла.
16. Белоградчишки околийски съд, седалище гр. Белоградчик.
17. Белослатински околийски съд, седалище гр. Бяла Слатина.
18. Варненски околийски съд, седалище гр. Варна.
19. Велешки околийски съд, седалище гр. Велес.
20. Видински околийски съд, седалище гр. Видин.
21. Врански околийски съд, седалище гр. Врания.
22. Врачански околийски съд, седалище гр. Враца.
23. Габровски околийски съд, седалище гр. Габрово.

24. Гевгелийски околийски съд, седалище гр. Гевгели.
25. Годечки околийски съд, седалище с. Годеч.
26. Горноджумайски околийски съд, седалище гр. Горна Джумая.
27. Горнооряховски околийски съд, седалище гр. Горна Оряховица.
28. Гюмюрджински околийски съд, седалище гр. Гюмюрджина.
29. Добришки околийски съд, седалище гр. Добрич.
30. Драмски околийски съд, седалище гр. Драма.
31. Дряновски околийски съд, седалище гр. Дряново.
32. Дупнишки околийски съд, седалище гр. Дупница.
33. Девински околийски съд, седалище гр. Девин.
34. Еленски околийски съд, седалище гр. Елена.
35. Елховски околийски съд, седалище гр. Елхово.
36. Етровошки околийски съд, седалище гр. Етроволе.
37. Златоградски околийски съд, седалище гр. Златоград.
38. Ивайловградски околийски съд, седалище гр. Ивайловград.
39. Исперихски околийски съд, седалище гр. Исперих.
40. Ихтимански околийски съд, седалище гр. Ихтиман.
41. Кавалски околийски съд, седалище гр. Кавала.
42. Кавадарски околийски съд, седалище гр. Кавадарци.
43. Казанлъшки околийски съд, седалище гр. Казанлък.
44. Карловски околийски съд, седалище гр. Карлово.
45. Карнобатски околийски съд, седалище гр. Карнобат.
46. Каварненски околийски съд, седалище гр. Каварна.
47. Кнежански околийски съд, седалище с. Кнежа.
48. Котленски околийски съд, седалище гр. Котел.
49. Кривопалански околийски съд, седалище гр. Ксанти.
50. Крушевски околийски съд, седалище гр. Крушево.
51. Кратовски околийски съд, седалище гр. Кратово — неоткрит.
52. Кочански околийски съд, седалище гр. Кочани.
53. Кривопалански околийски съд, седалище Крива паланка.
54. Крумовградски околийски съд, седалище гр. Крумовград.
55. Кубратски околийски съд, седалище гр. Кубрат.
56. Кулски околийски съд, седалище гр. Кула.
57. Кумановски околийски съд, седалище гр. Куманово.
58. Тервелски околийски съд, седалище гр. Тервел.
59. Кюстендилски околийски съд, седалище гр. Кюстендил.
60. Кърджалийски околийски съд, седалище гр. Кърджали.
61. Ловешки околийски съд, седалище гр. Ловеч.
62. Ломски околийски съд, седалище гр. Лом.
63. Луковитски околийски съд, седалище гр. Луковит.
64. Лъдженски околийски съд, седалище Лъджене.
65. Малкотърновски околийски съд, седалище гр. Малко Търново.
66. Мездренски околийски съд, седалище с. Мездра.
67. Неврокопски околийски съд, седалище гр. Неврокоп.
68. Никополски околийски съд, седалище гр. Никопол.
69. Новозагорски околийски съд, седалище гр. Нова Загора.
70. Новопазарски околийски съд, седалище гр. Нови Пазар.
71. Новоселски околийски съд, седалище с. Новоселци.
72. Омуртагски околийски съд, седалище гр. Омуртаг.
73. Оряховски околийски съд, седалище гр. Оряхово.
74. Охридски околийски съд, седалище гр. Охрид.
75. Павликенски околийски съд, седалище с. Павликени.
76. Пазарджишки околийски съд, седалище гр. Пазарджик.
77. Панагюрски околийски съд, седалище гр. Панагюрище.
78. Пернишки околийски съд, седалище гр. Перник.
79. Петрички околийски съд, седалище гр. Петрич.
80. Пещерски околийски съд, седалище гр. Пещера.
81. Пирдопски околийски съд, седалище гр. Пирдоп.
82. Пиротски околийски съд, седалище гр. Пирот.
83. Пловдивски околийски съд, седалище гр. Пловдив.
84. Плевенски околийски съд, седалище гр. Плевен.
85. Поморийски околийски съд, седалище гр. Поморие.
86. Поповски околийски съд, седалище гр. Попово.
87. Преславски околийски съд, седалище гр. Преслав.
88. Прилепски околийски съд, седалище гр. Прилеп.
89. Провадийски околийски съд, седалище гр. Провадия.
90. Радовишки околийски съд, седалище гр. Радовиш — неоткрит.
91. Радомирски околийски съд, седалище гр. Радомир.
92. Разградски околийски съд, седалище гр. Разград.
93. Разложки околийски съд, седалище гр. Разлог.
94. Русенски околийски съд, седалище гр. Русе.
95. Самоковски околийски съд, седалище гр. Самоков.
96. Светиврачки околийски съд, седалище гр. Свети Врач.
97. Свиленградски околийски съд, седалище гр. Свиленград.
98. Свищовски околийски съд, седалище гр. Свищов.
99. Свогенски околийски съд, седалище с. Своге.
100. Севлиеви околийски съд, седалище гр. Севлиево.
101. Серски околийски съд, седалище гр. Сер.
102. Силистренски околийски съд, седалище гр. Силистра.
103. Симеоновградски околийски съд, седалище гр. Симеоновград.
104. Скопски околийски съд, седалище гр. Скопие.
105. Сливенски околийски съд, седалище гр. Сливен.
106. Сливнишки околийски съд, седалище с. Сливница.
107. Смолянски околийски съд, седалище гр. Смолян.
108. Софийски околийски съд, седалище гр. София.
109. Средецки околийски съд, седалище с. Средец.
110. Старозагорски околийски съд, седалище гр. Стара Загора.
111. Староселски околийски съд, седалище с. Старосел.
112. Струмишки околийски съд, седалище гр. Струмица.
113. Сухиндолски околийски съд, седалище гр. Сухиндол.
114. Тетевенски околийски съд, седалище гр. Тетевен.
115. Тополовградски околийски съд, седалище гр. Тополовград.
116. Троянски околийски съд, седалище гр. Троян.
117. Трънски околийски съд, седалище гр. Трън.
118. Тревненски околийски съд, седалище гр. Трявна.
119. Тутракански околийски съд, седалище гр. Тутракан.

120. Търговищенски околийски съд, седалище гр. Търговище.
121. Търновски околийски съд, седалище гр. Търново.
122. Фердинандски околийски съд, седалище гр. Фердинанд.
123. Харманлийски околийски съд, седалище гр. Харманли.
124. Хасковски околийски съд, седалище гр. Хасково.
125. Цариградски околийски съд, седалище гр. Цариград.
126. Чепеларски околийски съд, седалище с. Чепеларе.
127. Червенбрежки околийски съд, седалище гр. Червен бряг.
128. Шуменски околийски съд, седалище гр. Шумен.
129. Шипки околийски съд, седалище гр. Шип.
130. Ямболски околийски съд, седалище гр. Ямбол.

IV. Съдии-следователи

1. Съдия-следовател при Битолския областен съд, седалище гр. Битоля.
2. I съдия-следовател при Бургаския областен съд, седалище гр. Бургас.
3. II съдия-следовател при Бургаския областен съд, седалище гр. Бургас.
4. Съдия-следовател при Бургаския областен съд, седалище гр. Айтос.
5. I съдия-следовател при Варненския областен съд, седалище гр. Варна.
6. II съдия-следовател при Варненския областен съд, седалище гр. Варна.
7. Съдия-следовател при Варненския областен съд, седалище гр. Провадия.
8. Съдия-следовател при Велешкия областен съд, седалище гр. Велес.
9. I съдия-следовател при Видинския областен съд, седалище гр. Видин.
10. II съдия-следовател при Видинския областен съд, седалище гр. Видин.
11. I съдия-следовател при Врачанския областен съд, седалище гр. Враца.
12. II съдия-следовател при Врачанския областен съд, седалище гр. Враца.
13. Съдия-следовател при Врачанския областен съд, седалище гр. Фердинанд.
14. Съдия-следовател при Горноджумайския областен съд, седалище гр. Горна Джумая.
15. Съдия-следовател при Гюмюрджинския областен съд, седалище гр. Гюмюрджина.
16. Съдия-следовател при Добришкия областен съд, седалище гр. Добрич.
17. Съдия-следовател при Добришкия областен съд, седалище гр. Балчик.
18. Съдия-следовател при Драмския областен съд, седалище гр. Драма.
19. Съдия-следовател при Драмския областен съд, седалище гр. Кавала.
20. Съдия-следовател при Дупнишкия областен съд, седалище гр. Дупница.
21. Съдия-следовател при Кюстендилския областен съд, седалище гр. Кюстендил.
22. Съдия-следовател при Кърджалийския областен съд, седалище гр. Кърджали.
23. Съдия-следовател при Ловешкия областен съд, седалище гр. Ловеч.
24. Съдия-следовател при Ломския областен съд, седалище гр. Лом.
25. Съдия-следовател при Неврокопския областен съд, седалище гр. Неврокоп.
26. Съдия-следовател при Оряховския областен съд, седалище гр. Оряхово.
27. I съдия-следовател при Пазарджишкия областен съд, седалище гр. Пазарджик.
28. II съдия-следовател при Пазарджишкия областен съд, седалище гр. Пазарджик.
29. I съдия-следовател при Пловдивския областен съд, седалище гр. Пловдив.
30. II съдия-следовател при Пловдивския областен съд, седалище гр. Пловдив.
31. III съдия-следовател при Пловдивския областен съд, седалище гр. Пловдив.
32. Съдия-следовател при Пловдивския областен съд, седалище гр. Асеновград.
33. Съдия-следовател при Пловдивския областен съд, седалище гр. Смолян.
34. I съдия-следовател при Плевенския областен съд, седалище гр. Плевен.
35. II съдия-следовател при Плевенския областен съд, седалище гр. Плевен.
36. Съдия-следовател при Прилепския областен съд, седалище гр. Прилеп.
37. Съдия-следовател при Разградския областен съд, седалище гр. Разград.
38. I съдия-следовател при Русенския областен съд, седалище гр. Русе.
39. II съдия-следовател при Русенския областен съд, седалище гр. Русе.
40. Съдия-следовател при Русенския областен съд, седалище гр. Тутракан.
41. Съдия-следовател при Свищовския областен съд, седалище гр. Свищов.

42. Съдия-следовател при Севлиевокия областен съд, седалище гр. Севлиево.
43. Съдия-следовател при Силистренския областен съд, седалище гр. Силистра.
44. I съдия-следовател при Скопския областен съд, седалище гр. Скопие.
45. II съдия-следовател при Скопския областен съд, седалище гр. Скопие.
46. I съдия-следовател при Софийския областен съд, седалище гр. София.
47. II съдия-следовател при Софийския областен съд, седалище гр. София.
48. III съдия-следовател при Софийския областен съд, седалище гр. София.
49. IV съдия-следовател при Софийския областен съд, седалище гр. София.
50. V съдия-следовател при Софийския областен съд, седалище гр. София.
51. VI съдия-следовател при Софийския областен съд, седалище гр. София.
52. VII съдия-следовател при Софийския областен съд, седалище гр. София.
53. Съдия-следовател при Софийския областен съд, седалище гр. Ботевград.
54. I съдия-следовател при Старозагорския областен съд, седалище гр. Стара Загора.
55. II съдия-следовател при Старозагорския областен съд, седалище гр. Стара Загора.
56. Съдия-следовател при Сливенския областен съд, седалище гр. Сливен.
57. Съдия-следовател при Струмишкия областен съд, седалище гр. Струмица.
58. Съдия-следовател при Трънския областен съд, седалище гр. Трън.
59. Съдия-следовател при Търновския областен съд, седалище гр. Търново.
60. Съдия-следовател при Търновския областен съд, седалище гр. Горна Оряховица.
61. Съдия-следовател при Хасковския областен съд, седалище гр. Хасково.
62. Съдия-следовател при Хасковския областен съд, седалище гр. Харманли.
63. I съдия-следовател при Шуменския областен съд, седалище гр. Шумен.
64. II съдия-следовател при Шуменския областен съд, седалище гр. Шумен.
65. Съдия-следовател при Шуменския областен съд, седалище гр. Търговище.
66. Съдия-следовател при Шипкиния областен съд, седалище гр. Шип.
67. Съдия-следовател при Ямболския областен съд, седалище гр. Ямбол.
68. Съдия-следовател при Ямболския областен съд, седалище гр. Елхово.)

Председателстващ Димитър Пешев: Има думата народният представител г-н Марин Тютюнджиев.

Марин Тютюнджиев: (От трибуната). Г-да народни представители! Поднесен ни е един законопроект, с който се предлага ново изменение на закона за устройството на съдилищата, след като почти преди една година ние веднаж разглеждахме този въпрос тук, в Парламента. Безспорно е, че честите изменения на закона за устройството на съдилищата могат да внесат известни смущения в редът на съдебното съсловие — между тези, които раздават правосъдие в нашата страна. И аз мисля, че ще станат изразител на мисълта на всички, ако изкажа пожелание сега: с тези изменения, които ще се направят, да се създаде едно трайно положение, което да продължи дълги години, за да не се внасят често смущения в редът на съдебното съсловие.

Г-да народни представители! Въпросът за устройството на съдилищата на мнозина от вас може да се види много специален въпрос, към който мнозина от вас може би не проявяват достатъчно интерес, но той е един от важните въпроси на обществената и на държавния ни живот. Законът за устройството на съдилищата е един закон за организацията на съдебната власт, която представлява един от главните стълбове на държавата. Съдилищата имат за задача да раздават правосъдие в страната, да се добие истинско, справедливо, идеално правосъдие. Това е, което очаква обществото от съдилищата, това е, което очаква народът, което очаква държавата от съдилищата. Но за да се получи справедливо, идеално правосъдие, трябва да имаме добре устроени съдилища.

Съдебната власт е един от стълбовете на държавата. Във всички конституции, създадени през XIX век, след френската революция, е предвидено разделение на властите на законодателна, изпълнителна и съдебна. Нашата конституция също така предвижда това разделение на властите на законодателна, изпълнителна и съдебна. Ако законодателната власт има за задача да създава законите, изпълнителната власт има назначение да ги прилага, а съдебната власт — да бди за правилното изпълнение на законите. За да изпълнява тази своя важна функция, съдебната власт е поставена еднакво с другите власти, на които се крепи съвременният държавен строй. В някои страни, като Съединените щати например, на съдебната власт дори е дадено право не само да контролира изпълнението на законите от изпълнителната власт, но да има право да се произнася и по конституционността на законите, които гласува законодателното събрание, законодателната власт. Там съдебната власт има право да не приложи закони, които намеря, че про-

тиворечат на конституцията. Там тя има по-голяма власт дори от колкото у нас и в по-голямата част от европейските страни.

В нашата конституция също е подчертано голямото значение на съдебната власт за държавния и обществен живот. В чл. 13 на конституцията е казано изрично, че съдебната власт във всяка и ширина принадлежи на съдебните места и лица — с което се подчертава голямото значение, което се отдава на тази съдебна власт. Съдебната власт следователно има за цел да премахне произвола, беззаконието и посегателствата над личността и над гражданите в страната, което може да изхожда както от изпълнителната власт, така и от други фактори. Тя има за задача да установи господството на закона в страната. Тя има назначение да обезпечи правовия ред, законността и да гарантира свободите и неприкосновеността на личността, на гражданите. Вие разбирате следователно какви големи задачи има съдебната власт. На нея почива правовият ред в страната, господството на закона, тя е, така да се каже, спойката между гражданите, тя гарантира идеята спойка между гражданите в обществото. На доверието и авторитета на съдебната власт в страната почива сигурността на гражданите за тяхната лична неприкосновеност, за тяхната лична свобода.

Аз ще си позволя да се спра на няколко думи, които каза г-н проф. Панков вчера гук по въпроса за свободата. Аз зная, че днес не е на мода да се говори много за свобода; че днес мнозина намират, че е изживяно времето, когато можеше да се говори за свобода на гражданите. Г-н Панков вчера тук заяви, че, според него, ние търпим тия ограничения, които се налагат на свободите на гражданите днес, поради изключителните времена, в които живеем; че нуждите на военното време налагат да търпим ограничения на нашите свободи, но тези ограничения на свободите са временни и не трайни и след свършване на военната епоха, след като се разрешат големите исторически задачи, които предстоят днес пред нас, ние ще се върнем към старите свободи. Аз мисля, че тая негова мисъл подлежи на корекция.

Ние трябва да правим разграничение между свободата в областта на стопанската дейност и свободата на личността в строгия смисъл на думата. Тези ограничения на свободата в областта на стопанската дейност, които се правят днес, не са временни, не са мимолетни, не са свързани само с военновременната епоха. Ние налагаме ограничения в областта на стопанската дейност — с това посягаме на стопанската дейност на гражданите. С тия ограничения държавата взема в ръцете си не само ръководството на стопанската дейност на отделните граждани, но и на цялата стопанска дейност в страната, а не само за да задоволи нуждите на военното стопанство. Ограниченията в стопанската дейност на гражданите се родиха като резултат на идеята за организиране на новата национална и социална държава. А идеята за националната и социална държава не е продукт на военното време. Тая идея се роди след големата европейска война, за да разреши големите социални проблеми, които изникнаха с всичката си острота в тези времена. Големите борби, които излязоха на сцената след големата европейска война, и острите класови борби, които доведоха до анархия в обществата, до междусобици и революции, извикаха на живот идеята за новата национална и социална държава.

В демократично и либерално устроени държави се даваше пълна свобода на стопанската дейност; пълна свобода на ония, които ръководеха стопанския живот със силата, която притежаваха — икономическата сила, която държаха в своите ръце. Това предизвикваше остри граждански борби в разните страни. Тия остри граждански борби водеха към анархия и към революции, които заплашваха да провалят европейската цивилизация. Ето защо се яви идеята за националната и социална държава, идея, която постави за цел да се организира една нова държава, която да вземе в ръцете си ръководството на стопанския живот, за да ограничи силните стопански и да подкрепи слабите стопански единици, да създаде благосъстояние в страната, от което да се ползват всички слоеве на обществото, да създаде една здрава, благоденствуваша нация. Това можеше да стане само като се ограничи икономически силните, като вземе държавата в свои ръце стопанската дейност в страната, за да може по този начин да се поставят обществените, националните интереси над личния интерес на силните стопански единици.

Ето тази нужда — да се избегне острата класова борба, която водеше към анархия и революция — създаде идеята за националната социална държава. И дори да мине военната епоха, нуждата от създаването на национална социална държава ще господства и тази държава ще се развива, за да се премахнат окончателно условията, които създадоха възможност за развихряне на класовата борба и междусобици, които водят към анархия и революция.

Г-да народни представители! Болшевизмът много по-лесно се примиява с държавите, които имат демократично и либерално устройство, защото логическа последица, логически край на режима в държавите с демократично и либерално устройство е болшевишката революция. Защото при ония строй на свобода на стопанската дейност, при ония строй на свобода на икономически силните да експлоатират безогледно и неограничено слабите, неминуемо са класовите борби, неминуемо е революцията. Ето защо болшевиките и революционерите от техния вид предпочитат и търсят да действуват в държави с демократично и либерално устройство, защото там те намират почва за съществуване, там намират условия за прокарване на своите идеи за социална революция. Но в една страна с национално социално устройство, в националната социална държава, в която се премахват тия противоречия, като държавата взема в ръцете си ръководството на стопанския живот, като създава благоденствие на икономически слабите, като създава здрава и силна нация, всички членове на която да се ползват от благоденствието на техниката, на стопанския напредък — в такава страна не ще има класови противоречия, не ще има класови борби, не ще има условия за анархия, междусобици и революция.

Ето това е смисълът, според мене, на ограниченията, които ние налагаме на свободата на личността в областта на стопанския живот, които ограничения ще бъдат трайни, а не временни. Обаче ограниченията, които се налагат на личната свобода, на свободата на личността, са временни. Новата национална социална държава не значи поробване на личността. Свободата на личността ще си остане като лозунг, написан с огнени букви на знамето на новата национална социална държава. Идеята за свободата на личността, за която народите се бориха, за която дадоха кървави жертви, и днес си остава знаме на националната социална държава. В името на идеята за свободата и днес войниците на националните държави се сражават на източния фронт. Ето тази в ограничен смисъл лична свобода на гражданина си остава като знаме на националната държава. Тази лична свобода, тази неприкосновеност на личността ще бъде гарантирана от съдебната власт, която има за задача да гарантира господството на закона и на правовия ред. Ето какво голямо значение има устройството на тази съдебна власт за социалния, политическия и обществен живот на народите. Аз искам да подчертая това, за да ви изтъкна голямото значение, което има настоящият законопроект за държавния и обществен живот на нашата страна.

Г-да народни представители! Нашето правосъдие преживя всичките епохи от освобождението до днес, през които епохи ние имаме моменти на разцвет, на напредък, на подем и моменти на морален и политически упадък, но нашето правосъдие, което неминуемо се подлагаше на влиянието на епохите, мога — мога да кажа това — с малки колебания да запази своето истинско място в нашия живот, да запази своята стойност и да запази авторитета на съдебната власт. Мога да го подчертая, за честта на нашето правосъдие, че то не се поддаде на оня упадък на политическия и обществен морал, който сме преживявали в миналото. И когато пристъпвам към разглеждането на законопроекта, аз вярвам, че с измененията, които ще се направят, ние ще постигнем тая цел: завинаги да гарантираме нашето правосъдие от влиянието в обществото, влиянието, които могат да се колебаят според условията на обществен и политически живот; да гарантираме нашето правосъдие да запази то своята свобода, своята независимост по отношение на временните и преходни изменения, които може да изтърпи нашият обществен и политически живот.

Аз пристъпвам към отделните пунктове от законопроекта, за да изкажа моето мнение по някои по-съществени и важни въпроси в този законопроект. Първият въпрос, който изниква пред нас, когато прочетем законопроекта, е този за вербуването на съдиите, вторият въпрос — за несменяемостта им, третият — представеността за повишението им и най-после въпросът за тяхното уволнение. Г-да народни представители! Въпросът за вербуването на съдийския персонал е уреден в §§ 14 и 18 от предлагания ни законопроект. С § 14 се урежда стажът на лицата, свършили правните науки, а с § 18 се урежда начинът, по който ще се черпи съдийският кадър от стажантите, които са издържали държавния си изпит и на които трябва да се отворят вратите към съдийското съсловие.

Аз намирам известен недостатък в формулировката на тия два параграфа. В тях е предвиден здравият принцип, въз основа на който трябва да се вербуват както лицата, които ще стажуват в съдилищата така и съдийският персонал. Принциплът е да се подбере най-подготвената част от нашата младеж, която свършва правните си науки. Това е безспорно един добър принцип. Но тъй, както са формулирани двата параграфа, те страдат от следния недостатък. Там е казано, че за стажанти се приемат свършилите правните науки, като се нареждат в таблица по реда на техния успех, а за съдебни кандидати — ония, които вече влизат в съдебното съсловие — се приемат ония стажанти, които са издържали държавния си изпит и са подредени по реда на техния успех, като минималният успех, който трябва да имат кандидатите, които ще стабят съдии, трябва да бъде 4. Следователно автоматически се правят таблиците на лицата, от които ще се черпи съдийският кадър. Свършили изпита, добили добра бележка, тия, които имат най-добра бележка, ще се назначат първи, а последователно ще се назначават ония, които имат по-слаба бележка до бележката 4. Е ли това единственият критерий, по който трябва да се ценят лицата, които трябва да влязат в съдийското съсловие? Не се ли открива възможност да влязат в съдийското съсловие лица, които имат другите качества, които се изискват от един съдия: да стои той преди всички на фронта на държавата, в която ще правораздава, и да има високи качества на личен морал? По този начин не ще ли се подредят в списъка преди всичко лица, които могат да имат качества на личен морал, каквито се изискват от всеки съдия, и няма ли по този начин да влязат в съдийското съсловие лица, които могат да имат противодържавни убеждения, партизански убеждения, заразени от партизанство и пр., което е недопустимо за съдийското съсловие? Следователно ако само по бележката ние ценим лицата, които ще трябва да влязат в съдийското съсловие, ние ще направим грешка. И затуй, струва ми се, би било по-правилно да се даде една по-друга формулировка, като се каже: в списъка, който ще бъде съставен за издържалите с успех университетския си изпит кандидати, за да бъдат стажанти, или издържалите с успех държавния си изпит, за да бъдат кандидати-съдии, се вписват избраните за съдии или стажанти, като се подреждат по техния успех. Това трябва да стане, за да се избегне възможността, както казах, да влязат в съдийското съсловие и лица, които нямат мястото си там, затуй защото може да са с убеждения, които ги водят към подравяне основите на държавата, или с морал, който ги прави недостойни да заемат съдийско място. Подредянето по успех да бъде само за ония, които се намерят от министъра на правосъдието за достойни да влязат в съдийското съсловие. Ето това е първото изменение, което трябва да се направи в законопроекта, защото то засяга една от най-важните части на

този законопроект: вербуването на съдийския кадър, избирането на добри съдии, които да служат не само на правосъдието, но да служат също така и на самата държава.

Аз намирам, г-да народни представители, намалението на стажа на една и половина година за неуспешна реформа. Аз ще ви изнеса решението на Адвокатския съюз и на Висшия адвокатски съвет, които също така, след като са имали възможност да наблюдават подготовката на стажантите през време на стажа, излизат с мнение, че този стаж трябва да си остане две години. Както знаете, стажът на стажантите при адвокатите се ръководи от адвокатските съвети и те са достатъчно компетентни, за да изкажат мнение. В какъв срок стажантите-адвокати могат да се подготвят, за да бъдат добри юристи. Тяхното авторитетно мнение не бива да се игнорира. Аз смятам, че то е извлечено от дълъг опит, какъвто имат адвокатските съвети в това отношение, и ще трябва да се даде съответната стойност на тяхното мнение, като се запази двегодишният стаж, който сме имали досега. Ако днес е открита по-голяма нужда от съдийски персонал, не бива временната нужда да ни кара да правим изменение, което може да повреди на качеството на съдийския персонал.

Вторият въпрос, на който искам да се спра, е въпросът за представленията. Това е най-големият, бих казал, най-болният въпрос за съдийското съсловие, г-да народни представители; това е въпрос, който външува цялото съдийско съсловие. Както при разискванията, които станаха при изменение на закона за устройството на съдилищата през 1941 г., така и днес този въпрос е, който изисква най-голямо внимание: по какъв начин трябва да стават представленията и повишенията на съдиите. В изменението на закона, които приехме през 1941 г., е установено, представленията на съдиите за повишение да стават от съответната по-горна съдебна инстанция, в общо събрание и когато се направят тия представления, в Министерството на правосъдието автоматически те се подреждат в една таблица по реда на старшинството. Днес ние напущаме тази система на представяне, за да преминем към по-друга, а именно представленията да не стават от целия състав, от общото събрание на съдилищата, а да става от една комисия, която ще се състои от председателя, прокурора и един съдия във всяко отделение. И второ, като се направят тия представления от всички съдилища в страната, подреждането на представените съдии не ще става автоматически, по реда на тяхното институционно старшинство, а подреждането им в списъка ще става от една комисия при Върховния касационен съд, която ще има право да изслушва оплакванията на тези, които са недоволни от представленията, и която ще има правото да влиза нови лица в списъка и да нарежда представените кандидати в ред, какъвто намери за добре, според достоинствата на съдиите.

Г-да народни представители! Аз приемам по принцип прокараното в законопроекта — подреждането на съдиите да става според тяхното достоинство, а не според тяхното старшинство. Защото, ако само по тяхното старшинство се дава преднина на съдиите, за да бъдат назначени на по-горна длъжност, ние много пъти бихме се натъкнали на случаи, съвършено неподготвени съдии да заемат все по-големи и по-големи места в нашата съдебна иерархия и някой път да бъдат назначени съдии на най-високи места на съдебната иерархия, без да имат необходимите качества, които се изискват за високия ранг, на който са поставени. От друга страна с тази система на подреждане на представленията по старшинство институционно се запращат пътят за прогресиране в съдебната иерархия на ония, които имат много високи морални и интелектуални качества и много висока подготовка — които отговарят на условията, за да заемат много по-високи места в съдебната иерархия. Те много мъчно могат да достигнат до по-високо място в съдебното ведомство. Тая система на подреждане съдиите по достоинство, по принцип аз я приемам, обаче смятам, че е неправилно представленията да стават от комисии, както е в предлагания законопроект, защото тия комисии се състоят от лица, които нямат достатъчно възможност да опознаят добре съдиите, които трябва да представляват. Председателят, прокурорът — това са главните членове на комисията, заедно с по един член от отделение, но главните са първите, голяма част от службата на които е административна. Те нямат възможност да опознаят добре съдиите, за достойнствата на които трябва да се произнесат. Добрата подготовка на един съдия се вижда, се отразява в делата, които той решава, в решенията и присъдите, които той пише и мотивира. А тия, които най-добре познават делата, които се решават от по-долните съдии, това не са председателите и прокурорите, а съдиите от по-горните инстанции, през чиито ръце минават тия дела. Ето защо най-добре запознати с подготовката на съдиите от по-висшата инстанция, това са съдиите от по-висшите инстанции, а не председателите и прокурорите. Само един съдия от отделение не е достатъчна гаранция, че тия, които ще представляват съдиите за повишение, ще имат правилна преценка за тях, както и за техните достоинства. Ето защо, г-да народни представители, като поддържам принципа на подреждане на представените съдии по достоинство, а не по старшинство, аз моля най-настойтелно — моля и г-н министър на правосъдието най-настойтелно да се съгласи — тия представления да стават от общите събрания на съдилищата, които дават най-добра гаранция, че ще се направи всеостанна и пълна преценка на подготовката и достойнството на съдиите, които трябва да бъдат представени.

Също така аз поддържам искането, което Адвокатският съюз от дълги години предявява: в тия общи събрания, когато те ще се занимават с представянето на по-нисшите съдии, да участва и един адвокат, председателят на адвокатския съвет или посочен от адвокатския съвет адвокат. Г-да народни представители! Няма лице, което по-добре да познава подготовката на съдиите, от адвокатата. Там, в съдилищата, при състезанията, които адвокатите пра-

вят пред съда, съдията е, който може да се произнесе най-добре за подготовката на адвоката; но също така и адвокатът има възможност най-добре да се произнесе за подготовката на съдията, понеже всички дела на съдията са подложени ежедневно на неговата преценка. Най-добрият съдия за подготовката и достойнството на съдията — това е адвокатът. Няма защо да се плашим от участието на един адвокат в едно общо събрание, за да се чуе мнението и на адвокатската колегия за подготовката на един съдия. Това ще гарантира само по-добър подбор на съдиите, които трябва да излязат по-горе в по-висшите съдебни инстанции.

Един друг важен въпрос, който е засегнат от новия законопроект, е въпросът за несменяемостта на съдиите. Г-да народни представители! Въпросът за несменяемостта на съдиите е един от най-живите въпроси в нашата съдебна история. Дълги години и съдийството, и адвокатството в България водиха борба, за да прокара несменяемостта на съдиите, за да се създаде съдебен персонал от независими хора, от хора, които имат пълно спокойствие при раздаването на правосъдие и пълна гаранция, че не ще бъдат засегнати от начина, по който раздават правосъдието, затуй защото тяхната дейност много пъти засяга изпълнителната власт. Дейността на съда е насочена да контролира правилното приложение на законите и тази контрола в много случаи е насочена и срещу органите на изпълнителната власт. Затова изпълнителната власт е, която много пъти желее да влияе на правораздаването и да компрометира истинското правораздаване. Ето защо несменяемостта на съдиите е един принцип, за който се бориха всички радатели за добро правораздаване в страната. Този въпрос беше разрешен вече почти от едно поколение, отпреди 30 години. Но с настоящия законопроект се прави едно изменение, което установява несменяемост и на прокурорите.

За несменяемостта на прокурорите се води също така борба в продължение на дълго време, по това искане в миналото винаги е сещало отпор от страна на партизанския дух, който господствуваше тогава. При всички партийни режими, когато се е поставял въпросът за несменяемостта на прокурорите, той винаги се е решавал отрицателно, защото изпълнителната власт е искала да си запази една вратичка, чрез която да влияе на правораздаването на страната, като държи прокурорите в своите ръце. И аз мога да подчертая, днес, че изменението, което се прави на законопроекта и с което се дава несменяемост и на прокурорите, удовлетворява една съществена нужда, за да се гарантира едно истинско независимо правосъдие в нашата страна. Нашата Камара може да се гордее, че е прокарала едно искане, с което окончателно гарантира едно истинско независимо правосъдие в нашата страна.

Г-да народни представители! Има още няколко пункта, които ми обръщат вниманието и на които искам да се спра.

Аз възприемам с готовност изменението, което се прави с § 25 на законопроекта и с което се премахва пунктът за правораздаване от областните съдилища по гражданските дела. Тук по този въпрос, когато се прокарваше изменението от 1941 г., когато за пръв път се предвидя и граждански дела да се гледат в пунктовете от областните съдилища, аз си казах думата и решително му се противопоставих, както и много от гостода народните представители. Въпреки това то беше прокарано. Но аз констатирам с задоволство, че днес този пункт за правораздаване се ограничава само за наказателните дела и се премахва за гражданските дела. Няма да изказвам надълбоко съображенията си, поради които поддържам законопроекта по отношение уреждането на този въпрос. На всички е известно, че когато съдът заседава в пунктове, отдалечени от центъра, той нито има необходимите удобства за правораздаване, нито пък има на разположение необходимата литература и пр., за да издава правилни решения, особено когато се касае за граждански дела, при които е нужно по-дълго проучване на литературата, доктрината, юриспруденцията и пр. Та премахването на пунктът за правораздаване по отношение на гражданските дела е едно добро мероприятие в настоящия законопроект.

В § 57, г-да, е предвидено увеличаването на съдиите, след като достигнат 60-годишна възраст, а за касационните съдии — 65-годишна възраст. Аз поддържам съображенията, които са изказани в едно изложение на Висшия адвокатски съвет, в което се иска това увеличение на съдиите на 60-годишна възраст да става, ако те са придобили право на пенсия. Има много съдии, които са влезли в съдийското съсловие на по-късна възраст и когато достигнат 60 години, още не са изслужили за пенсия, а им остават още 3-4-5 години, още не са изслужили за пенсия. Не бива на такава възраст те да бъдат изхвърлени на улицата. Би трябвало законопроектът да предвиди едно изменение в смисъл, че съдиите се увеличават на 60-годишна възраст, ако са придобили право на пенсия, а могат да останат до 65 години, ако дотогава могат да придобият право на пенсия.

Г-да народни представители! В настоящия законопроект е дадено едно по-друго разрешение на ревизорския институт при Министерството на правосъдието. Тук за ревизори се предвиждат лица от съдийското съсловие, които се командирват в Министерството на правосъдието. Това са следователно пак съдии, които живеят в средата на съдиите, които изхождат от средата на съдиите и поддържат връзки с тях като съдии. В такъв случай, г-да народни представители, Министерството на правосъдието фактически няма самостоятелна контрола над съдийското съсловие. Надзорът на Министерството на правосъдието над съдебното дело остава само фикция. Министърът изпълнява една функция — да уведомява или назначава съдиите според списъка, който му е представен. Цялото правосъдно дело се движи съвсем автономно, без всякаква възможност на министъра на правосъдието да ръководи, да надзирава и да направлява правосъдното дело в страната, защото единствените негови органи, чрез които той наблюдава съдийското съсловие и правосъдието, това са инспекторите. Но ко-

гато тези инспектори са в същото време и съдии, вие ще разберете, че това не са чисто негови органи. Ако министърът на правосъдието трябва да упражнява известен надзор, известна власт, един ефикасен контрол над правосъдното дело, за да се чувствуват награвленията, насочването, духът на властта, така да се каже, над съдийството, той трябва да има самостоятелни свои органи, които трябва да бъдат ревизорите, които да бъдат чисти органи на Министерството на правосъдието. Те трябва да бъдат взети от съдийското състояние, но да принадлежат изцяло като органи на Министерството на правосъдието, а не да се смятат само като командироващи съдии.

Аз завършвам, г-да народни представители, като искам да спра вашето внимание и върху още един въпрос и не мога да сляза от трибуната без да го разгледам. Това е въпросът за духовното правосъдие. При всички случаи, когато ние сме имали възможност да се занимаваме със съдебното дело в страната тук и вън, ние сме изтъквали големите недъзи, от които страда нашето духовно правосъдие. Това не е истинско правосъдие. Това е пародия на правосъдие. Правосъдието там се раздава от хора, които не само че нямат юридическа подготовка, но нямат и съзнание за високата задача и за високата роля, която играят със своето правораздаване в обществото. Лицата, които раздават правосъдие в духовните съдилища, нямат моралните качества и самосъзнанието на съдия, каквито се изискват от един съдия и от един съд. Аз не искам да посочвам примери от онова, което става в духовните съдилища, които ще извикат у нас не само недоволство, но и по-лоши чувства. Ние сме единствената страна в Европа, г-да народни представители, която е останала с този остатък от средните векове — правосъдие, да се раздава не от съдии, а от хора съвършено неподготвени за тази задача. Ако всички държави в Европа, ако дори и Турция, която ние смятахме по-назад от нас в много отношения, въпреки правораздаването на бракоразводните дела да се отдаде на гражданските съдилища, нима само ние трябва да държим този остатък от средновековието? Аз смятам, че за да бъдем една страна, която може да се реди в реда на цивилизованите страни, ние трябва да турим край на това срамно положение. Не трябва да се боим да направим това, което са направили всички културни и цивилизовани народи, да изземем бракоразводните дела от духовните съдилища и да ги прехвърлим на гражданските съдилища. Аз изказвам това като пожелание. Ако то не може да стане днес с този законопроект, аз го подчертавам само — както много пъти съм го подчертавал от тази трибуна — за да разберем най-сетне, че трябва да добием смелост, за да се направи и тази реформа и да можем да създадем истинско правосъдие, което ще задоволи нашата страна и нашия народ във всяко отношение.

Г-да народни представители! Аз слизам от трибуната, като заявявам, че ще гласувам този законопроект и като смятам, че в него ще се направят корекции по въпросите, по които говорих, и по други по-дребни въпроси, с които не исках да ви занимавам. Смятам, че по този начин ние ще създадем един организационен закон за нашето правораздаване, който ще остане и за бъдеще, за трайни времена, за да си гарантираме и обезпечим истинско справедливо правосъдие, каквото подобава на една цивилизована страна. (Ръкоплескания)

Председателстващ Димитър Пешев: Има думата народният представител г-н Никола Мушанов.

Никола Мушанов: (От трибуната) Г-да народни представители! Една от трите върховни власти, установени по нашата конституция, е съдебната власт. Законопроектът, който ни внесе г-н министърът на правосъдието, цели организирането на тази власт. Това е много добре, защото там, където съдебната власт е здрава, където съдебният персонал е честен и знаещ, устоите на държавата са по-здраво гарантирани. Бележките, които имам да направя, ще бъдат много кратки и позеци от принципиален характер, отколкото да се впускам в детайли.

Прави ми впечатление, че ние много скоро, едва миналата година, правихме изменения в закона за устройството на съдилищата, а сега в тази сесия ние пак правим изменение на този закон. В мотивите към законопроекта има дори доста строга и остра присъда, издадена спрямо онова законодателство, което ние вършихме миналата година. В мотивите се казва: (Чете) „Напротив, някои от възникните нововъзведения не само че не се оказаха полезни, но с допуснатите отклонения от твърдо установени основни начала създадоха опасност в някои отношения да се принизи качеството на правораздаването, а заедно с това и престижът на съдебната власт“. Това е една присъда, доста остра, за предшественика на г-н министъра, който прокара законоположенията, които се осъждат, но това е също и много осъдителен „комплимент“ за онова Народно събрание, което преди 8 месеца гласува тия законоположения, а днес ще трябва същото Народно събрание да ги изменява, понеже те били много опасни за правораздаването в страната. Така става, когато работите вървят тъй набързо.

Министър д-р Константин Партов: Г-н Мушанов! Касае се само за една част от съдиите-изпълнители.

Никола Мушанов: Не, разбира се, за цялото, а за една част, която и да е, но това имало такова влияние върху правораздаването, че ние го осъждаме в мотивите към законопроекта. Да не осъждам Вас. Вие навярно от практиката се убеждавате в това, което пишете, и искате промяна. Това добре. Аз искам само да погледнем себе си като законодатели, които сами себе си трябва да изложим и да дойдем до заключението, че това е резултат от бързото законодателстване и от особената севда, която имат новите мини-

стри, всеки, като дойде на власт, да иска непременно да свърже името си с нови законопроекти. Това е то една мания на новото време.

Г-да народни представители! Кръгът на действие на съдебната, законодателната и изпълнителната власти е определен от нашата конституция. Стремими сме се в България винаги да създадем една здрава и самостоятелна съдебна власт. И нека кажем, че ако критики са отправяни спрямо законодателната и често пъти спрямо изпълнителната власт, най-малко критики са отправени спрямо съдебната власт у нас и най-малко покварен персонал се е срещал у нас в съдебното ведомство. Това за честта на съдебното ведомство. Напоследък аз съм се доста отчуждил от адвокатската практика, макар и да съм адвокат по име, само да не стана безработен, но чувам откъдето, че започват да се явяват някои отделни, спорадични случаи, които не правят чест на българското правосъдие. Може би и времената днес са такива, че може да се явят спорадични отделни случаи на по-лесно подхлъзване на някои слаби характери, обаче върху това трябва да се бди, защото съдебната власт в България винаги е била на висотата, на която е трябвало да бъде. Тя е една от гаранциите за здравия законен ред в страната.

При освещаването на Съдебната палата, ако се не лъжа, г-н министърът на правосъдието изказа една мисъл, с която аз искам малко да се занимавам. Той каза: „Законът е нищо, съдията е всичко.“ Още тогава тази мисъл ми направи особено впечатление. Аз смятам, че в тази мисъл има едно погрешно схващане. Законът си е закон, резултат от дейността на законодателната власт. Съдията е този, който само ще тълкува и прилага закона. Никога не може да се поддържа такава ерес, каквато често пъти я поддържа в много области: „Обществото е всичко, личността е нищо!“ Бомбестични фрази! „Законът е нищо, а съдията е всичко!“ Законът си е закон в оня кръг на дейност, където трябва да се приложи, и длъжността на съдията си е длъжност, която трябва да се изпълни в оня кръг обязанности, които му са отредени. Има случаи, г-да народни представители, когато често пъти съвестта на един съдия може да дойде в конфликт с закона или когато даже съвестта на съдията, неговото съзнание за човешина е по-напреднало от нормата на закона. Които са следили въпросите, знаят, че в Франция имаше така нареченият случай „Льо бон живж Маньо“. Един мирови съдия оправда един сиромаш човек, който откраднал един хляб. Длъжност на съдията е било да приложи закона, защото законът е ясен, че в случая има кражба. Обаче съвестта на съдията и човечността му го заставили, влизайки в конфликт с закона да оправдае този човек. По този въпрос се писаха статии, това беше един въпрос, който не слизаше от сцената на обществените дебати в Франция. Та често пъти се поставят такива въпроси, защото в самия живот, в неговата еволюция често пъти идват други разбирания, по-справедливи и по-човечни, отколкото разпорежда нията на закона. Такива случаи има и често пъти съвестта на съдията се противопоставя на строгостта на закона.

В чужбина винаги юриспруденцията е служила като ръководство на законодателството. Има случаи, когато или законът е непълен, или новите условия на живота диктуват нови гледища по някои обществени въпроси. В такива случаи съдийската съвест, съдията надпреварва законодателя със своите съдебни решения.

Министър д-р Константин Партов: Точно това е, г-н Мушанов — съдията не трябва да бъде в сянката на закона.

Никола Мушанов: Ако е така, то е друго. Може да се прави това тълкуване, което давам аз на фразата, която казах.

В чужбина юриспруденцията в някои случаи посочва как законодателят трябва да попълни някои постановления на законите, защото не отговарят на времето. Това го има в чужбина и е полезно. Съдиите, които постоянно работят в обществения живот, живеят в споровете и отношенията на гражданите помежду им, са в състояние да разберат каква трябва да бъде една законна норма в бъдеще. И в това отношение действително юриспруденцията играе роля и ще посочва пътя на законодателството.

Г-да народни представители! Аз няма да се обявя против тези законоположения, които целят да създадат независимост на съдията, които целят да направят подбор на по-почтените, на по-характерните, на по-знаещите. Чини ми се, че това цели и г-н министърът на правосъдието.

Но аз искам да обърна вниманието ви на друг един въпрос. Не е въпросът, че ние създаваме добри закони, че имаме добри законоположения. Главният въпрос е изпълнението на тези закони, тяхното приложение в живота на страната.

Един от големите въпроси, които винаги са вълнували и общественици, и политици, е въпросът за отношенията между полицията и съдебната власт. Именно от това, какви са отношенията между полицейската и съдебната власт, ние казваме за една държава, че е под полицейски режим, а за друга — че е под законен режим. Не искам да кажа, че не трябва да има полиция, че тя не трябва да има свои права и длъжности. Никога няма да поддържам това, защото има закони, които уреждат компетенцията на полицията. Но в същото време ние имаме и съдебна власт, която също има свои права и длъжности. Не само в миналото, когато имаше партии, се водеха бурни борби между тях, но и сега, в бурния живот, който живеем, често пъти полицията може да узурпира някои от правата на съдебната власт. И собствено отношенията, които се създават в практическия живот между съдебната и полицейската власт, характеризират държавата, дават облик на държавата дали тя е полицейска или действително е държава, която се урежда и управлява съобразно законите.

Аз още на млади години съм имал случаи да изпитам на гърба си конфликти между съдебната и полицейската власт. Още в 1897 г., когато бях прокурор във Варна, в онези партийни, партизански,

както ги казвате вие, времена, аз имах голям конфликт с представителя на администрацията, тогавашния градоначалник на Варна г-н Иван Икономов, който по-подире стана в София редактор на вестник „Балканска трибуна“. Тогаваш аз изпитах на гърба си производите на полицейската власт и на партийно-политическата власт, която искаше да се намеси в съдебната власт. Навремето аз издадох и една брошура по този въпрос, но, за нещастие, и аз сам сега я нямам, пък и в библиотеката не можах да я намеря. Аз бях осветил тази брошура на двама министри: на министъра на вътрешните работи Бенев и на министъра на правосъдието Згурев, за спомен от министерската им дейтелност.

Петър Савов: Второ издание няма ли?

Никола Мушанов: Търсих я и сега, но не можах да я намеря. Няма второ издание.

Един народен представител: Цензура нямаше ли тогава?

Министър д-р Константин Партов: Аз съм чел тази брошура и мога да ви я достая.

Никола Мушанов: Мотото на тази брошура беше, че законът е една паяжина, в която се ловят малките мушици, а големите бръмбари отнасят със себе си и самата паяжина. Това мотото, както виждате, откакто е сътворен светът, все има своето значение.

Никога съдебната власт не е била подчинена на полицейската власт; длъжностите и правата на тези две власти са били разделени и винаги в конфликтите, които се появяват между тези две власти, непременно съдебната власт ще трябва да има надмощие. Съдебната власт е по-независима, нейното предназначение е прилагането на законите. Тя е по-далеч от всички политически, да не кажа партийни влияния, под които може да попадне полицейската власт. Никога правата на съдебната власт не трябва да се узурпират или парализират от страна на полицейската власт.

Г-да народни представители! Аз съм имал случай да говоря по чл. 7 от закона за наказателното съдопроизводство и сега ще ви напомня пак този член. В този член е казано: „Всеки съдия или прокурор, който узнае, че в пределите на неговия съдебен окръг е задържан някой в затвор, но не в надлежното място или без постановление от упълномощените за това места и лица, длъжен е да вземе мерки, щото задържането да се извърши по установения ред или да се освободи неправилно задържаният.“ Това е едно право, което трябва да се даде на съдебната власт, целите на която са аслъ да гарантира законния ред и свободите на гражданите.

Тодор Кожухаров: Това е от демолибералния режим.

Никола Мушанов: Да, от демолибералния режим, но още не са го променили. Аз си спомням как навремето, като прокурор в Стара Загора и Варна, в онези „позорни“ времена на миналото — аз започнах да работя като съдия в Стамболовия режим — ние винаги правехме проверка в участъка има ли хора задържани незаконно там. Така беше в онези времена на острастени партийни, партизански борби. Аз не съм чувал в последните години и съм пети-мен да чуя, че някъде някой съдия и прокурор са изпълнили длъжността си по чл. 7 от закона за наказателното съдопроизводство, като са проверили дали в някой участък има незаконно задържан човек или, ако е задържан някой в помещение, което не е отредено от закона за тая цел, да разпореди да го пуснат. Не съм чул за такива случаи. И мене ми се чини, че щом като съдебната власт, съдебните органи не изпълняват своите законни задължения, тогава няма защо да се сърдим, че полицейската власт, полицейските органи могат да извършат нарушения при изпълнението на своите длъжности.

Г-да народни представители! Въпреки че имаме много строги закони, срещу някои от които аз съм говорил тук от трибуната и смятам, че не са навременни или че са много жестоки, все пак те са закони, които, приети от Народното събрание, трябва да се прилагат. Това е аслъ длъжността на съдебната власт — да прилага законите. От десетина дни насам ние живеем в един обществено смут, който вече е долъвен и от народното представителство, защото чувствам, че и то е вече сериозно загрижено и развълнувано от порядките, които съществуват в нашата страна. Вън в обществото всички се питат: ние живеем в България, в страна с закони, поне законите не са станали безчовечни, не са зверски, как може да бъде безчувствена съдебната власт при зрелища, които стават нощно време, предизвикани от полицейски органи? Бременни жени, деца, болни стари се вдигат в 3 ч. през нощта от къщите им, за да се изпратят в помещения, неопределени за задържане. Това стана в няколко града на България. Това е похищение спрямо всички закони, които установяват елементарни права за живот на хората. Аз не съм чул нито един съдия или прокурор да протестира или да изпълни своите длъжности, да иска да се възстанови законният ред в страната!

Не само туй, г-да народни представители. Аз зная, че живеем в ненормални времена и не съм аз от тези, който ще каже, че конспирациите трябва да се толерират или че властта не трябва да вземе всички най-строги мерки, за да преследва и издири виновните и престъпниците, ако има такива. Аз зная, че първата длъжност на управленето е да гарантира сигурността на държавата и нейната независимост.

Е добре, г-да народни представители, с хиляди хора са изпратени в различни къщици на България. Аз не зная кои от тях са виновни. Ако има такива между тях, нека бъдат задържани, но проверили ли сте колко невинни хора има, които са изпратени там без всякакви доказателства за виновност? Там има хора, върху които не тежи никакво съмнение. Проверете това, г-да, в средите,

в които живеят тези хора от 20-30 години насам, и ще се уверите. Има много такива случаи. Няма по-жестокото наказание от наказанието, което се налага на невинен човек, и няма по-жестокото и по-престъпно дело от това да се наказват невинни хора. Страданието, г-да, на невинния човек е много тежко страдание. Ние, по-старите, сме изпитали и това на гърба си, изпитали сме и затворите и знаем какво нещо е човек несправедливо да стои в затвора.

Нима в тези времена не можах да се намерят представители на българската съдебна власт, които не да проявят каприз, а да кажат думата на закона, да приложат чл. 7 от закона за наказателното съдопроизводство, който им вменява в длъжност да намерят къде има затворен невинен човек или задържан не на съответното място и да го освободят? Или, ако има основание за задържането на един човек, да се каже на съдията или прокурора въз основа на какво е изпратен този човек в затвора, та съдията или прокурорът да обсъди дали са налице условията за задържането му. Но аз мисля, че в българските закони не може да се намери текст, по силата на който стотици хора, деца пеленачета, бременни жени, стари хора в 3 ч. през нощта да се изваждат от къщите им и да се изпращат в помещения, предназначени за тютюневи складове, без отопление и без да им се дава храна. Това никога закон в България не го повелява. Такава жестокост в България никой никогаш не е помислил.

Ето защо, г-да народни представители, мене ми се струва, че когато обмисляме въпроса как да дадем независимост и да издигнем съдебната власт, трябва да погледнем как тя изпълнява своите задължения. Ние пишем законите, създаваме ги от добри подбери, а в същност в живота на страната ние виждаме да стават такива скандални истории, които не правят чест на българската държава — не правят чест. Аз разбирам що са държавнически съображения. Ако могат да ни се дадат такива, ще се преклоня пред тях, но аз не съм чул такива държавнически съображения и не виждам друго, освен садизъм, който е нищо не се оправдава, който само летни доброто име на нашата страна, която някогаш не само на Балкана, но и в света минаваше като страна, където има свобода, толерантност, правда — въобще минаваше за цивилизована страна, която в много отношения е отишла по-напред и от други по-велики държави.

Накрай аз бих се обърнал към г-н министъра на правосъдието: г-н министре, Вие сте прокурор над прокурорите, Вие сте шеф на съдебните органи. Как можете Вие да търпите тези работи? Аз не се обръщам към другите Ваши колеги, защото най-подире тяхната съвест може би допуска, но на Вас, като прокурор, като бдител на законността в страната, аз се чудя как можете да понасяте и да търпите всички тези незаконни издевателства, които се вършат върху гърба на български поданици, било иноверци, било инородци, въобще тези неправомерни, жестоки мерки, които се вземат спрямо български граждани?

Министър д-р Константин Партов: Нямаме пълни данни, г-н Мушанов. Много общо говорите. Така може да се говори само на улицата. Преди всичко забравяте, че известни категории хора от новите земи не са български поданици, нито могат да бъдат български поданици. Това е едно положение по закона за уреждане поданството в новите земи.

Никола Мушанов: Тези думи аз не бих ги казал — че известни категории хора в новите земи не са български поданици. Значи, не са и под закрилата на българските закони.

Министър д-р Константин Партов: Понеже казахте, че са български поданици, отговарям Ви, че не са български поданици.

Никола Мушанов: Аз не бих казал тези думи от това място (София министерското място). Значи, Вие прилагате така законите спрямо тези хора, защото те не са били български поданици?

Министър д-р Константин Партов: Само Ви напомням да прочетете закона за уреждане поданството в новите земи. Тези мерки целят държавната сигурност.

Никола Мушанов: Значи, тези, които са инородци и иноверци в Македония, не са български поданици, и Вие сега ги третирате като такива и прилагате спрямо тях законите като към чужденци в България.

Министър д-р Константин Партов: Не ме разбирате.

Никола Мушанов: Тази приказка не трябва да се чува, защото обединена България тогава става една фикция.

Министър д-р Константин Партов: Прочетете наредбата-закон за поданството в новите земи.

Никола Мушанов: Не ме интересува законът за поданството. Аз не съм седнал тук да говоря на юридическа база, за поданство. Аз можах да чуя от Вас, Вие казахте, че тези, които са там, не били български поданици и Вие ги третирате като чужди поданици.

Министър д-р Константин Партов: Прочетете закона.

Никола Мушанов: А явно е противното, че всички, които са чужди поданици, са си останали там по местата, а само онези, които не са чужди поданици, са подложени на всички тези издевателства. Това факт ли е? Взехте ли италиански или унгарски поданици? Не. Защо те не носят жълтия знак? Вие третирате тях, чужденците, по-благоклонно, отколкото онези, които са български

поданици, но на които вие оспорвате, че са български поданици! Значи, в новите земи още нямаме български поданици! Аз не бих казал това. Ето още една новост: в новите земи нямаме български поданици!

Министър д-р Константин Партов: Г-н Мушанов! Пак повтарям: аз Ви моля да прочетете закона за уреждане поданството в новите земи, за да се уверите дали те са български поданици или не.

Никола Мушанов: Значи, по вашето мнение тъй трябва да се третира не българските поданици. Тогава те ще са поданици на неизвестна държава, те ще са без поданство!

Министър д-р Константин Партов: Те са гръцки поданици.

Никола Мушанов: По Ваше мнение. Спрямо чуждите поданици, италиански и други евреи, вие не прилагате никакви мерки. Изглежда, че в нашата страна чуждата власт има по-голяма сила, отколкото българската власт спрямо ония, които населяват българската земя. Сега пък ни казвате друго — че всички те не били наши поданици! Не са и поданици на други държави. Значи, те са нещо като *Res nullius* — безтопанствени хора. Това е ерес, която тук се проповядва. Но даже да е тъй, нима българската власт не е длъжна да има човешки отношения и законите на страната да прилага спрямо всички онези, които обитават земята ни, каквито и поданици ще да са те? Вчера четох в един вестник, че похвалват преследването на един каруцар, загдето изтезавал едно добиче, като му сложил товар повече от 500 кгт, и го измъчвал. Ние имаме закон, който защитава добичетата от измъчването, а нямаме ли закони, които запрещава на българската държава да си служи с изстъпления спрямо хора беззащитни?

Димитър Марчев: Недейте говори така, г-н Мушанов. Не е добре да се приказва така!

Никола Мушанов: Аз приказвам, защото тук 50 души народни представители приказват.

Димитър Марчев: Пакостно е така да се приказва.

Никола Мушанов: Аз приказвам сега, защото цял свят приказва, защото вие самите приказвате. Не трябва да се крнем от себе си, г-да народни представители, защото сме хора и желаем доброто на България. Аз не говоря туй от зложелителство за България. Аз не ща България да се почерня по отношение на онези принципи на човечност и законност, с които сме славили страната си пред чужбина. Няма държавнически или политически съображения, които да ме довеждат до убеждението, че трябва да се върши противното на туй, което законите поведяват, че трябва да се върши. Това е моята теза. Защо ме пресичате?

Затуй казвам, г-н министри, чл. 7 е хубав, но вече десетки години подред той стои само да краси закона за наказателното съдопроизводство. Аз не съм виждал досега един от съдиите или прокурорите да е изпълнил своята длъжност — да го приложи. Ще отречете ли вие, че има много хора, които на незаконни основания са в затворите? Проверете, г-н министри на правосъдието! Ваща длъжност е да го направите. Проверете някои случаи — те са десетки и десетки — за да се убедите, че туй, което аз говоря, е истина. Няма нужда от закони, ако не се прилагат. Строгост на закона спрямо провинените, законност спрямо българските граждани, които са честни и почтени хора. Само с подозрение не може. Някога, в смутните времена, казваха: вътрешно убеждение. Само с вътрешно убеждение не се управлява държава. Вътрешното убеждение е най-лошият закон, който може да се създаде в една страна, защото то е вече личният произвол на онези, който го изпълнява. В сегашните времена това не трябва да се прави. Аз пожелавам на г-н министра на правосъдието да създава все закони, които да гарантират, както той самичък казва в мотивите си, на съдебните се теоретически добре подготвени, морално издигнати и независими съдии. Това всичко хубаво, но, щом като нагласим така законите, че тия условия да бъдат надлице, ще искаме и онова, което не е писано в закона, а то е характер и доблестно служене. Ще искаме още и въдъхновението, което всеки съдия и прокурор може да получи от шефа, който управлява правосъдието ведомство. Затвори ли си очите министърът на правосъдието по посегателствата срещу законите, които са гаранция за реда в страната, за свободите и правата, няма да е чудно, че всички други долу ще последват неговия пример, защото, г-да, конят винаги чувства ездача си.

Г-н министри на правосъдието! Вие имате длъжности и ако аз се отправям към Вас за изпълнението на Вашите длъжности, то е с искреното желание на българин, който смята, че иначе лошо вървим. Никога в толковагодишния ми политически и обществен живот не съм виждал българското чувство на човечност и законност да се проявява тъй ярко във всички правове на страната, както се проявява сега в полза на ония, които страдат невинно. Това е българската душа, това е българската съвест, това е маята на законите, които се създават, това е чувството на българското общество и на българския народ. Ние отиваме против него — тогава законите, които пишем, нямат абсолютно никаква стойност.

Председателстващ Димитър Пешев: Разискванията са приключени.

Ще поставя на гласуване. Които г-да народни представители приемат на първо четене законопроекта за изменение и допълнение на закона за устройството на съдилищата, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на точка трета от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за посевния материал.

Г-да народни представители! Пред вид на това, че законопроектът е доста дълъг, моля да се съгласите да бъдат прочетени само мотивите. Ксито приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-л докладчика да прочете мотивите.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за посевния материал

Г-да народни представители! Подобрението на посевния материал е едно от най-сигурните средства за увеличението на добивите в земеделието.

В действащите закони, които уреждат материята за производството, обеззаразяването и пречистването на посевния материал, а именно наредбата-закон за задължителното пречистване и обеззаразяване на пшеничното семе преди засяването му, от 1937 г. („Държавен вестник“, брой 227), закона за снабдяване земеделските стопани с доброкачествен посевен материал от 1939 г. („Държавен вестник“, брой 94) и закона за семепроизводството от 1941 г. („Държавен вестник“, брой 259) има следните непълноти и несъобразности, породили се поради особените нужди на времето:

1. Не се засяга цялостното подобрене на посевния материал.
2. Няма създадена целесъобразна организация за провеждане на семепроизводствения план на Министерството на земеделието и държавните имоти.
3. Предвидено е разпространението на сортовете семена да става от районните кооперативни семепроизводителни сдружения, което не се оказва удачно.
4. Не се предвижда събирането на запаси от доброкачествен посевен материал в отделните райони на страната с оглед за лесно и навременно снабдяване на земеделското стопанство с подходящи семена за в случай на недородия, предизвикани от природни стихии, като градушка, наводнения и пр.
5. Не е уреден напълно въпросът за вноса и износа на семена.
6. Еднородна по същество материя се разглежда несвързано и непълно в няколко закони, което пречи на достатъчно резултатна дейност за подобрене на посевния материал.

С прилагания законопроект за посевния материал, като се вземат поуки от приложението на гореспоменатите закони, се разрешават цялостно всички въпроси, свързани с посевния материал.

Излагайки ви горните мотиви, моля, г-да народни представители, да разгледате и гласувате законопроекта за посевния материал.

Гр. София, март 1943 г.

Министър на земеделието и държавните имоти: Инж. Хр. Петров“

(ЗАКОНОПРОЕКТ

за посевния материал

Глава I

Общи положения

Чл. 1. Настоящият закон има за цел да снабди цялостно българското земеделско стопанство с доброкачествен посевен материал, като уреди въпросите, свързани с подбора, сортоизпитването, пречистването, контролата, разпространението, износа и вноса на семена.

Чл. 2. Семепроизводството се организира и направлява от Министерството на земеделието и държавните имоти. При същото се образува постоянен комитет по семепроизводството в състав: председател — директорът на земеделието, скотовъдството и земеделското образование, и членове: един началник на отдел, началникът на отделението за опитно дело, завеждащ службата по семепроизводство и представител на сдружението на семепроизводителите в България.

Във всяка административна област се образува съвет по семепроизводството под председателството на областния началник на земеделието и членове: директорът на съответния опитен институт, областният инспектор по семепроизводство и един представител на семепроизводителите в областта. На този съвет се възлага провеждането на семепроизводствения план на министерството в областта.

Техническото провеждане на семепроизводствения план се ръководи от инспектора по семепроизводството, който е секретар и докладчик на областния съвет.

Чл. 3. Семената, обект на настоящия закон, биват сортови и обикновени.

Глава II

Сортово семепроизводство

Чл. 4. Освен старите местни семена, в страната могат да се разпространяват само сортове, одобрени или позволени от Министерството на земеделието и държавните имоти.

Чл. 5. Със създаване на нови сортове се занимават държавните земеделски опитни институти и частните и дружествени селекционни станции, които се признават, подпомагат и контролират от Министерството на земеделието и държавните имоти.

Размножаване на сортовете семена става от опитните институти, държавните стопанства, както и признатите частни семеопроизводителни стопанства и дружества.

Чл. 6. Семеопроизводителните стопанства и дружества се признават за такива от Министерството на земеделието и държавните имоти, след преглед и одобрение от специални комисии.

Чл. 7. Стопаните-семеопроизводители и семеопроизводителните дружества се организират по средища и области и се обединяват в общо сдружение на семеопроизводителите в България. Средищата и областите съвпадат с административното деление на страната.

Отклонение от тоя начин на обединяване на семеопроизводителите може да стане само с заповед на министъра на земеделието и държавните имоти.

Към сдружението на семеопроизводителите в България Министерството на земеделието и държавните имоти назначава един инспектор, който направлява семеопроизводствената дейност на сдружението съобразно семеопроизводствения план на министерството.

Чл. 8. Семеопроизводителните стопанства и дружества при производството на сортови семена изпълняват всички нареждания, които им се дават от органите на министерството.

Чл. 9. Събирането, пречистването, обеззаразяването, съхранението и раздаването на сортовете семена се намира под разпореждането и контролата на Министерството на земеделието и държавните имоти.

Чл. 10. В бюджета на Министерството на земеделието и държавните имоти се предвиждат ежегодно кредити за покриване разходите по събирането, премирането, пречистването, обеззаразяването и раздаването на сортовете семена и всички разходи, свързани със семеопроизводството.

Министерството на земеделието и държавните имоти построява и обзавежда в събирателните средища семехранилища за всякакъв вид семена, отглеждани в района.

Чл. 11. Министерството на земеделието и държавните имоти има право да забрани отглеждането на култури и сортове в даден район на страната в случаите, когато с това се пречи за провеждането семеопроизводствения план на министерството, а също и да наложи задължително засяване на одобрени и на позволени сортове в определени райони.

Чл. 12. По искане на Министерството на земеделието и държавните имоти Министерският съвет може да забрани износа на посевен материал, ако интересите на народното стопанство налагат тази мярка.

Чл. 13. Чуждестранни селекционни институти и фирми не могат да разпространяват свои или чужди сортове в България, без разрешение на Министерството на земеделието и държавните имоти.

Чуждестранни селекционни институти и фирми, след предварително разрешение от Министерството на земеделието и държавните имоти, могат да размножават свои сортове в България, но само чрез български фирми и при условие, че полученото семе ще бъде изнесено от страната.

Глава III

Запаси от посевен материал

Чл. 14. За осигуряване на земеделското стопанство с доброкачествен и подходящ посевен материал за в случай на недородия поради природни стихии и бедствия, към всяко събирателно средище се съхраняват запаси от семена. Тези запаси се събират предимно от сортови семена от втори и трети присев и са под ръководството на съответния инспектор по семеопроизводството.

Глава IV

Пречистване и обеззаразяване на посевния материал

Чл. 15. За предпазване на земеделското стопанство от употребата на недоброкачествени семена, както сортовият, тъй и обикновеният посевен материал се пречиства и обеззаразява задължително. За целта всяка община е длъжна да обзаведе необходимите семечистителни станции, като при нужда може да се използват кооперациите, семеопроизводителните дружества, частни лица и пр.

Чл. 16. Семечистителните станции се построяват и обзавеждат в пунктове, определени от съответния инспектор по семеопроизводството, и се контролират и ръководят от същия.

Българската земеделска и кооперативна банка отпуска на общините, кооперациите и семеопроизводителни дружества и др. заеми за постройка и обзавеждане на семечистителните станции, които те изплащат от редовните си бюджети в продължение най-много на 5 години.

Министерството на земеделието и държавните имоти може да прави, чрез Българската земеделска и кооперативна банка, за сметка на общините, кооперациите, семеопроизводителните дружества и др., които са построили семечистителни станции, доставки на машини за тяхното обзавеждане.

Чл. 17. Семечистителните станции се ръководят от Министерството на земеделието и държавните имоти чрез неговите органи, при непосредственото съдействие на съответните кметове или техните заместници. Техническото ръководство на станциите се поверява на подходящи лица.

Чл. 18. За извавянето на нужните препарати или материали за обеззаразяването на посевния материал и за поддържане на семечистителните станции общините предвиждат ежегодно в бюджетите си необходимите средства.

Министерството на земеделието и държавните имоти прави общи доставки на препарати или материали, необходими за семечистителните станции. Тези доставки министерството може да възложи на Българската земеделска и кооперативна банка.

Чл. 19. Земеделските стопани са длъжни да пречистват и обеззаразяват посевния си материал в семечистителните станции. Списъкът на семената, подлежащи на задължително пречистване и обеззаразяване, се определя от Министерството на земеделието.

Чл. 20. За покриване на направените разходи по организирането и поддържането на семечистителната станция, както и за употребените препарати и материали за обеззаразяване, общините, кооперациите и др. събират от земеделските стопани такси, които отговарят на действително направените разходи.

Глава V

Семеконтрола

Чл. 21. Освен държавните институти, с вътрешна търговия на посевни материали могат да се занимават само регистрирани семеиришки фирми, семеопроизводителни дружества, агрономни бюра и земеделски кооперации, след предварително писмено разрешение от Министерството на земеделието и държавните имоти, и то като се спазва законът за уреждане на вътрешната търговия.

Чл. 22. Забранява се вносът, продажбата и разпространението на недоброкачествен посевен материал. За недоброкачествен посевен материал се счита този, който няма изисканата чистота и кълняемост, съдържа вредни примеси или е заразен от болести и паразити и не е от същия сорт, за който се предлага. Докараните на българските митници неотговарящи на горните условия посевни материали могат да се внасят в страната за консумация, след като търговецът даде необходимата гаранция, че ще бъдат употребени само за тази цел. Въпросните гаранции ще се оточнят и формулират в правилник към закона.

Чл. 23. Всички семена, които се внасят в страната или са обект на търговия и разпространение, подлежат на предварителна задължителна контрола, която се извършва от съответните институти на Министерството на земеделието и държавните имоти, при които има организирана семеконтролна служба. Контролираните семена се пломбират и етикетират.

За контролните анализи на семената и пломбирането на съдовете се заплащат такси, определени от Министерството на земеделието и държавните имоти.

От тези такси се освобождават произведените сортови семена от частните семеопроизводителни стопанства и дружества, държавните семеопроизводителни стопанства и служебните анализи, извършени за учреденията, подведомствени на Министерството на земеделието и държавните имоти.

Чл. 24. Превозването на сортовете семена, произведени от държавните стопанства и от признатите семеопроизводителни стопанства и дружества, по българските държавни железници и държавни параходи става по специални намалени тарифи.

Глава VI

Общи разпореждания

Чл. 25. Нарушенията по този закон и издадените въз основа на същия правилници и наредби се наказват от Министерството на земеделието и държавните имоти с глоба до 50.000 лв. и с лишаване временно или постоянно от търгуване с посевен материал. Продаването или разпространяване неконтролирани семена се конфискуват.

За недобросъвестно изпълнение на възложените им семеопроизводствени задачи семеопроизводителните стопанства и дружества се лишават от правото на семеопроизводството, което става по реда на признаването им.

Чл. 26. Всички книжа, свързани с приложението на настоящия закон, се освобождават от гербов налог и от разпоредбите на наредбата-закон за узаконяване на индустриалните предприятия.

Чл. 27. При Българската земеделска и кооперативна банка се учредява специална сметка за подобрене и насърчение семеопроизводството в България, средствата за която се събират от 1% върху стойността на изнесените от страната семена, от таксите за контролата и пломбирането на разпространяваните и внасяни семена, от продажбата на конфискувани семена по силата на чл. 25 от настоящия закон и от други помощи и дарения. Средствата на тази сметка се използват по специален правилник и бюджет, одобрен от Министерския съвет, като разходите ще се извършват по реда, установен в закона за бюджета, отчетността и предприятията.

Чл. 28. Към настоящия закон се издават правилници и наредби, които уреждат семеопроизводството, семечистенето, сортоизпитването, прегледа на сортовете посеви, устройството и ръководството на семечистачните станции и семехранилищата, семеконтролната служба и търговията с посевен материал.

Настоящият закон отменя наредбата-закон за задължителното пречистване и обеззаразяване на пшеничното семе преди засяването му („Държавен вестник“, брой 227 от 1937 г.), закона за снабдяване земеделските стопани с доброкачествен посевен материал („Държавен вестник“, брой 94, от 29 април 1939 г.), закона за семеопроизводството („Държавен вестник“, брой 259, от 21 ноември 1941 г.) и всички други закони и правилници, които му противоречат.)

Председателстващ Димитър Пешев: Има думата народният представител г-н Георги Миков.

Георги Миков: (От трибуната) Г-да народни представители! Сесирани сме с един законопроект, който засяга материя от първостепенно значение за земеделското стопанство. Като стопанин, аз зная какво значи да се хвърли в земята доброкачествено семе. Трябва да признаем, че по семеопроизводството у нас е направено досега доста много, но има и още много да се прави.

Като най-крупно мероприятие в това отношение трябва да се отбележи сключеният миналата година от министъра на земеделието г-н инж. Петров 65-милionen заем за постройка на семехранилища. Второ важно събитие в областта на семепроизводството ще бъде, според мене, гласуването на законопроекта за посевния материал, който ни се предлага. Доколкото можах да го проуча, този законодателен акт е залог за нови постижения в областта на семепроизводството.

Преди всичко законопроектът обхваща цялата община материя за посевния материал — както за сортовете, тъй и за обикновените семена. Много правилно е схванато, че у нас трябва да се полагат организирани грижи за целия посевен материал, а не само за подобрените сортове, защото около 4/5 от обработваемата площ се засява още със сортове, останали от деди и прадеди. Според мене, може би още цяло поколение ще си отиде, докато се разпространят навсякъде подобрени сортове, ако не от всички, поне от повечето земеделски растения. Дори само с пречистването и обеззаразяването на обикновените семена добивът може твърде много да се увеличи. С задължителната подготовка за посев на семената от различните земеделски култури, списъкът на които ще се дава от министерството, ще се допринесе твърде много за увеличаване на земеделското производство. Добре се постъпва, като размножаването и разпространяването на сортовете семена се възлага главно на частните семепроизводителни стопанства и дружества, които ще се ръководят обаче от инспектор по семепроизводството. Такава огромна задача, каквато е подобрението на посевния материал, не може да се разреши без организираното съдействие на частния стопанин-семепроизводител, ръководен, подпомаган и поощряван от държавата.

В законопроекта намира успешно разрешение и въпросът за семехранилищата. Аз не мога да си представя семепроизводствена политика без семехранилища. В тях ще става събирането, пречистването, обеззаразяването и раздаването на посевния материал. Най-важното за строежа им — средствата — както знаем, са вече осигурени. Старият закон предвижда да се строят семехранилищата от районните сдружения, подпомагани с заеми от Българската земеделска и кооперативна банка. Такива големи и мъчни строежи сдруженията не биха могли да извършват, нито пък е по силите им да изплащат заемите. Семехранилищата ще се построят от държавата, а ще се използват главно от сдруженията.

С предвиденото в законопроекта съхраняване на запаси от семена в събирателни средища за отделните райони се урежда един въпрос от първостепенно значение. Така земеделците ще имат възможност да се снабдят с подходящи за местните почвени и климатични условия семена в случаи на недородия поради природни бедствия. Аз ви представям, че в семехранилищата ще се съхраняват и семена от ранозряла царевица, просо и др., за да могат земеделците след ранна градушка, която не е рядка у нас, да засяват отново нивите си.

Урежда се въпросът за търговията със семената, за регистрирането на семената и пр. Тоя въпрос у нас, особено що се отнася до зеленчуковите семена, е неуреден. Понеже материята е много-образна, уместно е, дето законопроектът урежда само принципните положения, а за подробностите предвижда правилници.

Предвижда се контрола на семената, внасяни от чужбина или обект на търговия и разпространение в страната. Това ще предотврати злоупотребления с неговата доверчивост.

Създава се при Българската земеделска и кооперативна банка сметка за подобрене на семепроизводството в България, средствата за която се събират от 1% върху стойността на изнесените от страната семена, от таксите за контролата и пломбирането на внасяните и разпространявани семена, от продажбата на конфискувани семена и пр. Тази сметка осигурява, макар и малки, според мене, но постоянни средства за провеждане на мероприятията по семепроизводството. Надявам се, че част от средствата ще се използват за подобрения в частното семепроизводително стопанство.

Сигурно съзнанието за важната роля, която има да играе семепроизводството в страната, и нуждата от система и последователност в мероприятията на държавата са накарали автора на законопроекта да предвиди много сполучливо при Министерството на земеделието постоянен комитет по семепроизводството. В него влизат ограничен брой отговорни служебни лица и представител на семепроизводителите. Той изработва основния план по семепроизводството и упражнява върховното ръководство по неговото приложение. Независимо от това, към всяка административна област се образуват областни съвети по семепроизводството, които провеждат семепроизводствения план на министерството в областта. По този начин се създава една мрежа от дейатели по семепроизводството, която прилага общия семепроизводствен план.

Аз не ще се сирам на други подробности от законопроекта, с които се уреждат още редица въпроси, свързани с проблема за посевния материал.

Ясно е, че в духа на новото време се поставят основи за организирана дейност в една важна област на земеделското стопанство.

Поздравявам министъра на земеделието г-н инженер Петров за този голям принос към подобрене на земеделието в обединена България и заявявам, че ще гласувам за законопроекта.

Председателстващ Димитър Пешев: Има думата народният представител г-н Симеон Симеонов.

Симеон Симеонов: (От трибуната) Г-да народни представители! Вземам думата по един законопроект, който смятам, че е от много жизнено значение за осъществяване на издигнатия лозунг „максимум производство“. Максимум производство ни трябва особено днес. За постигането му имаме ред средства, които са от първостепенно значение, но най-важното средство е семето.

У нас въпросът за семепроизводство се повдига няколко пъти в различни форми. В 1941 г. гласувахме един закон, който конкретно разглеждаше въпроса за семепроизводството, може би пак в същия дух и в същия смисъл, както го разрешава сегашният законопроект. Обаче в оня закон не се уреди въпросът за обикновените семена. Понеже сортовете семена не са достатъчни и трябва да се прибегва до обикновените семена, г-н министърът на земеделието с тоя законопроект разширява постановленията на стария закон, за да обхване и обикновените семена.

Аз нямам нищо против това разширение на закона. Искам да изтъкна от какво голямо значение е семепроизводството и че, макар да употребяваме временно обикновения посевен материал, трябва да държим за сортовия материал.

Нашата страна, г-да, е семепроизводителна поради разположението и климата си. У нас се явяват вече външни фирми, които искат да засеят в България семена, за да ги разпространяват по на север, на по-остри климатични условия, в страни, които не могат сами да произвеждат тия семена. От проучванията, които са направени, се знае, че нашите зеленчукарски семена са проникнали в Германия и дават най-добри резултати, защото там не могат да си произведат български семена. Тия семена тук, при нашите климатични условия, са дозрели, са материал, който дава много добри резултати.

Аз ще се върна малко по-назад, за да ви обърна внимание върху това какво е семепроизводството в България.

Семепроизводството в България аз мога да го нарека най-големият лост, с който се издигна и културно българският селянин. В предосвободителната епоха градинари, най-много от Търновския край, са бродили в по-северни страни, в Русия, Унгария, Румъния, и са се занимавали с градинарство. Но за да имат там успех, те, освен своя почтен и ревностен труд на български, са имали и друго едно средство, с което са развивали своето градинарство — семената, които са получавали от Търновския край, които са носени там, в ония страни. Понеже тия семена са давали по-добри резултати, трудолюбивият българин е могъл да ги култивира. Те са имали там успех и са станали причина в турската епоха да отиват нашите български в северни страни, да създават контакт чрез българските семена с западната култура и цивилизация. Шо такъв начин аз смятам, че българските семена са допринесли твърде много за стопанското и въобще за културното издигане на нашия народ.

Може би никой не отдава на семената такова значение, защото не ще да си даде сметка, че българските семена имат такава стойност. Българските семена ще се разнесат навсякъде, те ще се произвеждат при нашите климатични условия, или в страни с подобни на нашите климатични условия. Обаче цяла Западна и Северна Европа, за да може да има успех във своето земеделско производство, трябва да си набави най-добрите семена, произведени в България. Туй обстоятелство трябва да се има пред вид, и когато уреждаме производството на нашите семена със закон, нашата политика трябва да бъде чиста, кристална. Ние не можем да изнасяме от българския пазар семена, които не са автентични, които са размесени, които не са добре пречистени, защото ще уронваме престижа и стойността на българския труд. Преди време можеше да се прави износ на най-нечистите продукти от българското производство. Тогава българският търговец-житар, за да спечели повече от житото, го смесваше с къклица, за да добие по-голямо тегло, и тогава го изнасяше от България. Гледаше се по-голямо количество да се изнесе, а не качеството. Отмина тази епоха, г-да, и сега вече е нужно производството да бъде не само чисто, но и стандартизирано, за да получи и пазар, и стойност, която само ще плати труда на българския производител. Ние се мъчим да подобрим хала на българския селянин само с повишение на цените на неговите произведения, които цени често не са заслужени. Според мене, ние ще заплатим добре труда на българския селянин само тогава, когато изнесем продуктите на неговия труд в най-хубав вид, защото тогава те ще имат най-голяма стойност. Към лозунга за максимум производство ние трябва вече да прибавим и лозунга за добросъвестно производство.

В законопроекта, който ни се предлага, ние трябва да подсилим постановленията, засягащи сортовия посевен материал. Този законопроект, както казах, засяга сортовия посевен материал и обикновения посевен материал. Сега времето оправдава да си служим с обикновен посевен материал, но това нещо завинаги не може да остане.

Семепроизводството, г-да, се е развило у нас най-напред по частна инициатива, специално в областта на зеленчукарството, и то най-много в Горнооряховския край. След туй неговото развитие, пак по частна инициатива, минава в областта на индустриалните растения, главно на захарно цвекло, чрез семепроизводителната станция в Шуменско, която се създаде по инициативата на един чужденец и която е единствената в Балканския полуостров. Тъй че производството на семе за захарно цвекло е втората крачка, която се направи. Подобренето, което се направи в производството на семена за зърнени и фуражни растения стана по инициатива на държавата, която със своите опитни институти увеличи производството на такива сортови семена. По такъв начин ние виждаме, че частната инициатива и държавната инициатива дадоха възможност днес да можем да произвеждаме най-добри семена.

Г-да! У нас законите по семепроизводството се менят. Ние имаме, най-напред, закона за снабдяване земеделските стопани с добросъвестен посевен материал от 1939 г., след това закона за семепроизводството от 1941 г., а сега се предлага трети закон. В тези закони, според мене, дебело трябва да подчертаем, че ние държим на производството на семена не само за днес, но и за в бъдеще. Не може нашето законодателство да урежда това производство без оглед на бъдещите нужди на страната. Днешният за-

конопроект задоволява само нуждите, които сега има страната, когато, според мене, в нашето земеделско законодателство ние трябва да предвидим постановления, които да удовлетворяват и бъдещите нужди на страната, с оглед поне на един период от 20 години. Развитието на всички производствени отрасли трябва да се подготви с оглед на физиономията, която ще добие България след един по-дълъг период време.

В земеделската област има отдели, като скотовъдството, като горското дело и др., проблемите по които не могат да се разрешават всеки ден, всеки час с нови закони. Трябва да има един стабилен в законодателството, което ги урежда. В закона, който урежда производството на семена за зеленчуковите, индустриалните, фуражните и зърнените култури, ние трябва да предвидим такива постановления, които постепенно да обгърнем в бъдеще производството на целия посевен материал в България и ние да изнасяме най-добрите семена.

Г-да! По семеизпроизводството необходимо е да се уредят много въпроси, които аз немирам, че са доста добре уредени в настоящия законопроект. Този законопроект е едно подобрение на сегашния закон за семеизпроизводството и представлява едно комбиниране на материал от закона за семеизпроизводството и от още няколко закони, както това е казано в самите мотиви, с цел да се уреди цялостно материалът по семеизпроизводството.

В законопроекта, който ни се поднася, г-да, нищо страшно няма. В него трябва да се направят известни промени, за да можем да засилим производството на сортове посевен материал и да насочим нашето семеизпроизводство, гарантирано и подкрепено от държавата, най-много в тая насока. Аз мисля, че в комисията, със съдействието на г-н министъра на земеделието, ние ще можем да направим тия промени, за да подчертаем значението на сортовия посевен материал.

Друг един въпрос, г-да, който е уреден в законопроекта, е той за допускането на чужденци в производството на семена в България. Г-да! Производството на семена в България трябва да бъде провеждано от български граждани, за да бъде възнаграден добре техният труд, подпомогнати от техните семеизпроизводителни и други организации. Чужденци в България непосредствено не може да се занимават със семеизпроизводство. Всеки чужденец у нас може да внесе сортове и полученото семе да изнесе — това изрично е казано в законопроекта — обаче производството на туй семе не може да става от други организации, освен от организациите на признатите семеизпроизводители, кооперирани в свои центри.

Понеже аз схващам, че семеизпроизводството е един голям въпрос на бъдещето, смятам, че то трябва да бъде здраво поставено в ръцете на българските семеизпроизводители, кооперирани в центри. Всеки, който иска да получи в нашата благословена земя семена и да ги използва, като ги изнася, може да получи такива. Той ще получи печалба, но ще даде нещо и на България. Обаче производството на семена трябва да става непременно чрез единствена организация на семеизпроизводителите в България, подпомогната и контролирана от Министерството на земеделието.

Г-да! Както са уредени другите въпроси в законопроекта, аз съм съгласен. Моля, при разглеждане на законопроекта в комисията да се подсилят тия постановления, за които говорих, за да не оставим в нашата система на семеизпроизводство, добре урегулирано със сегашния закон за семеизпроизводството и с настоящия законопроект, една празнота, с която да се допуска пак вмешателство във вреда на семеизпроизводството. Туй вмешателство ще донесе понижаване на качеството на семената и обръкване на сортовете. По такъв начин идеята да създадем семеизпроизводство в България, за да се даде благоденствие на българския стопанин, не ще да се осъществи.

С тези малки бележки аз заявявам, че поддържам законопроекта. Намирам, че с него се прави една крачка напред. Бележките, които направих, моля, в комисията да бъдат взети пред вид. Изказвам надеждата, която е малко подчертана в мотивите, че един от големите лостове за благосъстоянието на българския земеделец ще стане добре урегулираното семеизпроизводство както за нуждите на страната, тъй и за износ. защото чрез него ще се плати добре трудът на българския селянин. (Ръкоплескания)

Председателствуващ Димитър Пешев: Има думата народният представител г-н Цеко Дамянов.

Цеко Дамянов: (От трибуната) Г-да народни представители! Както се каза от двамата преждоговоривши, и аз ще кажа, че предлаганият ни законопроект от г-н министъра на земеделието е един от най-важните закони за българското стопанство. Ние можем да спорим тук дали кооперативната форма на обработване на земята е по-подходяща и по-доходна; ние можем да спорим, дали трудовото земеделско стопанство или индустриализираното стопанство е по-пригодно; ние можем да набавим на земеделеца-стопанин всички му нужни земеделски инвентари; ние можем с влияние върху съзанието или чрез принудата — както беше по-рано — да заставим българския земеделец-стопанин да подмята задължително стърнищата или да проведе дълбоката оран — но всичко това не е достатъчно. Почвата може да е идеално подготвена, може да е обработана по всички изисквания на техниката и на науката; ако обаче продължаваме да оставяме българския земеделец-стопанин да върши това, което са вършили прадедите му, дедите му или бащите му; ако продължаваме да му позволяваме да сее това, което той по негова преценка намери за годно; ако не създадем сортови семена, ако не пречистим сега съществуващите семена, ако не ги обезвредим — всичко това, което сме направили за подготвянето на почвата, по моя преценка, е една пресечена нула.

И наистина ние виждаме, че това, което се сее, всичките семена, които се хвърлят в земята, по преценка на тия, които разбират от земеделие, не дават нищо друго, освен един полубоклук, който няма никаква друга стойност. И, както каза г-н Симеон Симеонов, ако това беше позволено преди 20 или 30 години, когато на пазара се явяваха жита с 20-30% примеси и с 20-30% зърна, нападнати от болести, днес това не е позволено както лично за земеделеца-стопанин, така също и за самата държава, която евентуално може да се яви като износителка, защото престижът на държавата се излага в чужбина, когато ние представим нашите храни, нашите семена, и там ги сравнят с тия на другите държави.

Затова казвам, че законопроектът е много навременен. Мене ме радват най-много постановленията на чл. 11, където не се говори само за сортови семена, а се говори за пречистване и подготвяне на целия посевен материал. Това е алфата и омегата в земеделското стопанство: от една страна сортови семена, контролирани от опитни станции, контролирани от частни семеизпроизводителни станции, посредством държавата, и от друга страна посевен материал такъв, какъвто го имаме, обаче подбран. Този посевен материал неминуемо ще увеличи производството на декар земя и ще даде по-доброкачествено производство.

Вън от това, в чл. 11 има едно постановление, което се налага и което гласи, че министърът на земеделието може да забрани в известен район или на известно място посиването на такива култури и на такива сортове, които пречат за провеждането на цялостния семеизпроизводителен план. Това е едно належащо постановление. Като пример аз ще ви приведа това, което прави опитната станция в с. Кнежа. Тя заменява на всеки стопанин килограм срещу килограм доброкачествена изпитана царевича, за която е доказано не само че дава по-голям добив на декар, но е доказано, че е по-качествено полученото брашно. Раздава се тази царевича в най-голямото село в България, селото Кнежа, посиват се примерно 2 хиляди декара от по-съзнателните стопани и в съседство на тия стопани посиват се още 50-60 хиляди декара с разнообразна, разнообразна царевича. И още първата година, чрез кръстошката, полученото от станцията семе не дава резултати; получава се един миш-маш от сортове, които по качественост нямат нищо общо с дадения сорт.

Същото е и със слънчогледа. Нам ни се дава от сплитните станции един сорт слънчоглед, наречен „руски“, от станцията в Садово, но болшинството от стопаните сеят долнокачествен и недоходен слънчоглед. По тия начин резултатите, които се получиха, са отрицателни.

С текста на чл. 11 сега се туря един ред, макар, ако щете, и с принуда, която принуда ще се осъзнае, че е от полза за самите земеделски стопани, защото целта на държавата е да постигне добри резултати и да оправдае големите средства, които се изживяват за повдигане на нашето земеделско производство. Ако някои стопани не желаят да се подчинят, чл. 11 ги задължава. Когато земеделци-стопани разправят, че с известни разпоредби на държавата, респективно от Министерството на земеделието, върху тях се упражнява един натиск, аз съм им привеждал примера от миналото, когато по времето на министър Димитър Христов те бяха заставащи с полиция да подмятат стърнищата и да провеждат дълбока оран. Същите тия стопани, тогава недоволни, днес са доволни. Най-после аз съм си служил пред тях и с поговорката: „Когато държавата строи железници, тя не пита файтонджиките, защото, ако пита файтонджиките, в България няма да има никъде железници.“ Когато държавата провежда една политика, тази политика трябва да бъде проведена с оглед на висшите интереси на държавата.

Законопроектът в основата си е великолепен и аз ще гласувам за него, обаче в комисията — както каза и г-н Симеон Симеонов — аз бих помогнал г-н министъра на земеделието да се съгласи да станат известни поправки.

Преди всичко в пункт трети на мотивите погрешно е казано, че „разпространението на сортовете семена чрез районните кооперативни семеизпроизводителни сдружения се оказа неуспешно.“ Нека ми позволи г-н министърът — дотолкова, доколкото познавам въпроса — да кажа, че тия районни кооперативи изиграха голяма роля в разпространение на сортовете семена. Кооперативата в Павликени и кооперативата във Варненско подпомогнаха Министерството на земеделието и неговите органи в много голям мащаб и аз бих желал, не само тия кооперативи да бъдат засилени, но да се образуват кооперативи във всички по-големи центрове. Най-важното, което бих желал да стане, то е: земеделците-стопани — въпросът за тяхното членуване е уреден в чл. 7 от законопроекта — да членуват в сега съществуващата кооперация на семеизпроизводителите, която кооперация ще се постави под контрола на държавата, както е било досега. Чрез съдействието на съответния инспектор от министерството ще се даде полезен тласък на кооперацията. По такъв начин, при наличността на една съществуваща кооператива, ние ще имаме по-голяма гаранция, на първо време, за осъществяване целите, които си е поставил законопроектът, отколкото ако се остави всеки семеизпроизводител да действа така, както намери за нужно и за добре.

Един въпрос, който е много важен, е въпросът за производството на зеленчуковите семена.

Г-да народни представители! Сега, както се оперира, почти всеки е производител на зеленчукови семена. Тези семена в болшинството си не са автентични. На един човек, който наема една градина, особено в странство, и който иска от семеизпроизводител да му даде например синьо зеле или да му даде Х или У сорт целина, или да му даде Х или У сорт лук, такива каквито се търсят на пазара например в Хърватско, а не се търсят във Виена и в Германия, ако от семеизпроизводител му бъде даден неавтентичен сорт семе, той се излага на риска, стоката, която ще получи, да не може да бъде пласирана в държавата, където е отишъл да работи. Аз

смятам, че особено мъчно е да се регулира производството на зеленчуковите семена. По моя преценка производството на тия семена трябва да става изключително от известни фирми, от фирми с минало, с авторитет, фирми с чест, които да не излагат себе си, да не излагат и държавата, във от пределите на която отива това семе.

Таско Стоилков: В които населението има вяра.

Цеко Дамянов: Г-да народни представители! Търсенето особено на зеленчукови семена е много голямо. И аз смятам, че Министерството на земеделието трябва да даде право на кооперативи и на частни лица да произвеждат семена, обаче — както казах и повтарям — да бъдат с доказана честност и с доказани способности. Напоследък много се търси например морковото семе. Има сериозни фирми, които произвеждат 20 или 30 тона моркови, като оставят от тях 2 или 3 тона за семе, а другото считат за негоден материал. А в съседство с такива сериозни фирми, отделни лица произвеждат морково семе от всичко, което носи името моркови, без да държат сметка за сорта, и могат паралелно със сериозните фирми да го изнасят и да го пласират във от пределите на страната, като с това компрометират сериозните фирми и самата държава.

Аз смятам, че това е един от най-деликатните въпроси, с който почитаемото Министерство на земеделието ще трябва да се справи.

Има други поправки, които, според моята преценка, трябва да се направят в законопроекта. Аз смятам, че в комисията ще се разберем.

Завършвайки, казвам, че законопроектът, който ни се предлага, прави чест на г-н министъра на земеделието и на неговите органи. Той е един належащ законопроект, който аз ще гласувам и който ще даде долу, в съзнанието на българските земеделци-стопани, отражение, каквото не се е очаквало може би от вносителя на законопроекта. (Ръкоплескания)

Председателстващ Димитър Пешев: Г-да народни представители! Ще вдигнем заседанието.

Преди това има да ви направя следните съобщения:

Постъпили са:

От министър-председателя — законопроект за допълнение на закона за гражданската мобилизация.

От Министерството на правосъдието — законопроект за изменение и допълнение на търговския закон.

От същото министерство — законопроект за изменение на закона за уреждане собствеността на недвижимите имоти в Южна Добруджа.

От същото министерство — законопроект за допълнение на закона против спекулата с недвижими имоти.

От същото министерство — законопроект за изменение и допълнение на закона за дружествата с ограничена отговорност.

От същото министерство — законопроект за изменение на закона за адвокатите.

От Министерството на народното просвещение — законопроект за Камара на народната култура.

От Министерството на финансите — законопроект за допълнение на чл. 11 от закона за временно увеличаване на пенсиите.

От същото министерство — законопроект за допълнение на чл. 15 на закона за пенсиите за инвалидност.

От същото министерство — законопроект за временно спиране и съкращаване на някои публикации в „Държавен вестник“.

Ще ви се раздадат и ще бъдат поставени на дневен ред.

За следното заседание, което ще се състои във вторник, 23 март, 15 ч., председателството, в съгласие с правителството, предлага следния дневен ред:

Одобрене на предложенията:

1. За освобождаване отчетни лица от материална отговорност.

2. За доставяне експортни цигари за нуждите на намиращите се в България германски войски с III-качествен бандерол.

3. За одобрение 21. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 8 март 1943 г., протокол № 36 — относно подписаните във Виена споразумения по европейския пощенски и далекосъобщителен съюз и пр.

4. За даване специални облекчения на индустриалните предприятия „Нептун“ и „Кораловаг“ — Варна за строеж на железобетонни кораби.

Второ четене на законопроектите:

5. За стопанските камари.

6. За изменение и допълнение на закона за дървоснабдяването.

7. За земеделския машинен инвентар.

Първо четене на законопроектите:

8. За народен заем.

9. За изменение на закона за гражданската мобилизация.

10. За изменение и допълнение на търговския закон.

11. За изменение на закона за уреждане собствеността на недвижими имоти в Южна Добруджа.

12. За допълнение на закона против спекулата с недвижими имоти.

13. За изменение и допълнение на закона за дружествата с ограничена отговорност.

14. За изменение на закона за адвокатите.

15. За запазване, използване и подобрене на селските и градските мери.

16. За изменение и допълнение на закона за разрешаване да се поемат задължения за доставки от министерствата и пр., в размер на 12.144.000.000 лв., платими за повече от три бюджетни години („Държавен вестник“, брой 153/1942 г.).

17. За извънреден бюджетен кредит по бюджета на Главната дирекция на железниците и пристанищата за 1943 бюджетна година в размер на 1.600.000.000 лв.

18. Одобрене на решенията на прощатарната комисия, взети в заседанието ѝ на 12 март 1943 г., протокол № 37.

Който г-да народни представители приемат предложения дневен ред, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Затварям заседанието.

(Затворено в 19 ч. 2 м.)

Подпредседател: **ДИМИТЪР ПЕШЕВ**

Секретари: { **АЛЕКСАНДЪР ЗАГОРОВ**
АТАНАС ЦВЕТКОВ

Началник на Стенографското отделение: **ДОНЧО ДУКОВ**